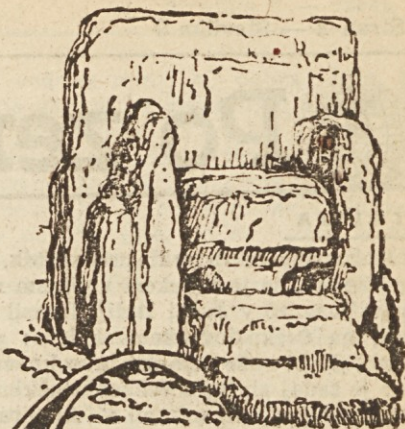

Norovska kronika

Izdaja:

BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Cene:

Za naročnike:

v tuzemstvu mesečno 1.— šiling,
v inozemstvu mesečno 4.— šilinge,
posamezna številka 30 grošev.

Čelo IV.

Celovec, 27. februarja 1948

Številka 9

Naša pota

Vsak človek čuti v sebi od vekov položene in postavljene mu zakone in obveznosti do sebe, do bližnjega, do sočloveka, do družbe, do Boga. Skozi vsa časa se je tega zavedal, včasih živeje, včasih bolj medlo, kakor se je pač poglabljal sam vase in prisluškoval glasu v sebi in ga niso priklepale nase zunanje vezi življenja. Smotrnost, skladnost stvarstva, življenje narave in ljudi, vse to ga je pripeljalo do spoštovanja reda in Njega, ki je ta red določil.

Bog nam je določil smernice, po katerih naj bi uravnavali svoje življenje. Tudi življenje v skupnosti zahteva od nas nekih smernic, pravil, da more skupnost obstajati. In ker je družba človeku nujno potrebna že za njegov vsakdanji obstoj, se je moral podrediti tudi posameznik človeškemu zakonu, ki jih je postavila družba v korist skupnosti. Izpolnjevanje teh je prinašalo posameznikom koristi, zahtevalo pa je tudi žrtve. Dokler božja in človeška postava ne križa trenutnih in navideznih interesov človeka, jo bo ta rad izpolnjeval, čim pa zahteva izpolnjevanje postavbe tudi odpovedi, žrtve, se človek postavi skuša izogniti in jo odbiti, da ne bi utrpel škode sam, na bližnjega pa se ne ozira. — Je pa vprašanje, če bi zares utrpeli škodo z uklonitvijo postavbe. Kajti večkrat se v sebičnem gledanju zmotimo. Trenutna naša korist nam je več od skupnega dobrega. In šele kasneje spoznamo svoje napačno ravnanje.

Naša dolžnost je, da si ustvarimo prave smernice in si jasno načrtamo pot, po kateri bomo hodili, da bomo izpolnili svoje dolžnosti do sebe, do bližnjega in do Boga.

Živ zgled človeka, ki ne odstopi od svoje poti, ki jo je spoznal za pravilno, in vztraja odločno na svojem mestu za vsako ceno, nam je na primer stari grški modrijan Sokrat.

Kot sedemdesetletnega starčka so ga postavili pred sodišče. Kot brezverca, kot rušitelja reda v državi, kot pohujšljivca mladini. Tako je trdila obtožnica, ki so jo naperili proti njemu. In on: kaj je delal v življenju? Hodil je okrog po mestu in iskal človeka, ki bi bil modrejši od njega. Toda vkljub svojemu neutrudljivemu iskanju ga ni našel. Videl je le, da se mnogi imajo za modre, v resnici pa so nesposobni. Povedal jim je to resnico v obraz, da bi jih spravil na pravo pot. Ni se jim prilizoval. „Resnica pa v oči bode“ in nakopal si je mnogo sovražnikov. Vendar ni odnehal in se je še naprej trudil voditi ljudi k pravemu spoznanju, ker je bil prepričan, da človek po spoznanju dobrega tudi sam dober postane.

Se je Sokrat bal umreti? Je odstopil od svojih nazorov, katerih se je držal vse do smrti? Ne. Ni se obrnil po vetru, da bi si rešil življenje, ko so mu njegovi zvesti prijatelji omogočili beg iz ječe. Še zadnje dni pred smrtjo je dajal svojim učencem zlate nauke, po katerih naj vodijo skozi življenje. — Ne glej, ne oziraj se na govorce in mnenja drugih, ki te obsojajo če si sam prepričan, da ravnaš prav. Ne upogibaj se kot vrba v vodi vsakemu zunanemu pritisku, stoj trdno kot hrast in kljubuj viharjem, čeprav se lomijo veje in vrhovi, v koreninah ostani neomajen. Ne glej na žrtve, ne bodi sebičen, saj ni važno, koliko časa, kako dolgo živimo, temveč glejmo na to, kako živimo.

Sokrat je bil mož ki je imel v sebi moč, da je neustrašeno zrl v oči smrti, ki mu je grozila zaradi njegove neomajnosti. Kakšna krasna vodila je imel ta modrijan že toliko stoletij pred nami. Pa si jih ni samo zastavil ali samo o njih govoril, v vsem svojem življenju se jih je tudi držal, jim bil zvest in zanje tudi umrl. Niso ga zvabile sladkosti in nasladnosti življenja, ne bogastvo in zemeljska materialna posest, da bi zapustil pot, ki ga je vodila k pravičnosti in popolnosti. Še več: tudi drugim je kazal to pot in jim pomagal da bi dosegli svoj cilj — čim večjo (Nadaljevanje na 2. strani.)

Konferenca treh velesil o Nemčiji

V Londonu so v ponedeljek otvorili konferenco treh velesil, ki bo obravnavala vprašanje Nemčije. Pri razgovoru o dnevnem redu so soglasno sklenili, da bodo tri Benelux-države povabili na konferenco, vendar pa ne kot polnovredne članke.

Konferenca zastopnikov Združenih držav, Velike Britanije in Francije, ki se je pričela v ponedeljek v Londonu, pomeni za zahodno demokracijo veliko preizkušnjo. Konferenca je v prvi vrsti namenjena bodočnosti Nemčije. Po tej konferenci bomo videli, ali bodo mogle omenjene države izdelati politični načrt, okoli katerega bi se lahko združila zahodna Evropa. Ta konferenca je torej bistveno dopolnilo k evropskemu obnovitvenemu načrtu. Njeni sklepi bodo hrbenica vsake bodoče širše evropske organizacije. Doslej so se zahodne države ozirale na Sovjetsko zvezo bodisi v obrambnem smislu, bodisi v upanju, da bo le mogoče doseči s Kremijem sporazum.

Zdaj so spoznale, da za takšen sporazum ni več možnosti. Zato morajo poskrbeti za ureditev svojih področij in za vključitev teh področij v gospodarstvo zahodne Evrope. Pri tem pa bodo morale upoštevati francosko stališče o nemški obnovi in tudi stališča Belgije, Nizozemske in Luksemburške. Jasno je, da ni mogoče misliti na zahodno-evropsko zvezo, dokler ne bodo Britanci, Francozi in Amerikanci dosegli sporazuma o skupni politiki do Nemčije in dokler ne bo zveza Benelux pritegnjena k enakopravnemu sodelovanju pri reševanju nemškega vprašanja. Nemčija je skupna točka, pri kateri si lahko zahodnoevropske države pridobijo dragocene izkušnje za sodelova-

nje v praktičnih vprašanjih. Če se bodo mogle prizadete države sporazumeti glede tega vprašanja, bo nastal iz tega čut solidarnosti, ki bo močnejši kakor vsaka papirnata ustava ali napisan zakon.

Pariška politična javnost ne pričakuje od konference treh zahodnih velesil, ki je bila v ponedeljek otvorjena v Londonu, nobenih neposrednih važnih odločitev. Vzrokov za francosko prepričanje je več.

V prvi vrsti lastno stališče samo, ki, če se bo šlo za vzpostavitev zasedbene cone treh ali za organizacijo Nemčije v okviru štirih velesil, v nobenem slučaju ne bo odstopilo od predhodne ureditve problema v Porurju. Drugi vzrok leži v zadržanju Benelux-držav, ki so, kakor je izjavil belgijski zunanji minister Spaak, le tedaj za razširitev angleško-francoske Duenkirške pogodbe, če bo ta osnovana na trdni gospodarski podlagi in ne obratno, kakor bi Angleži želeli, na vojaško politični podlagi.

Povrh tega pa bi Amerikanci radi, da bi tri Benelux-države sodelovale le z izjavo svojih mnenj, drugače pa smatrajo organizacijo B-cone kot glavno nalogo, pri čemer

so pripravljeni, da v najboljšem slučaju upoštevajo mnenja in predloge drugih velesil, ki so se udeležile konference.

Konferenca treh ali šestih sil stoji jasno pod vplivom nove sovjetske politike. Londonski dopisnik časopisa »Combat« je v svojem izvirnem poročilu podal tozadevno mnenje vodilnih političnih krogov Anglije. Po tem ni soditi, da bi Washington svoj namen konsolidacije evropskega Zahoda opustil, dokler ne bo Moskva predložila natančnih in pozitivnih predlogov.

V luči dogodkov na Češkoslovaškem, ki jih v glavnih mestih treh zahodnih velesil z napeto pazljivostjo zasledujejo, je posebne važnosti odločitev zborovanja svetovne zveze sindikatov do aprila meseca. Kakor znano, je to generalni tajnik Louis Saillant predlagal Angležem, ki so zahtevali zborovanje začetkom marca. Predložena odločitev do aprila odgovarja, po mnenju Londona, sovjetsko ruskim nadam, da bo v prihodnjih tednih nastopila pomembna izprememba mednarodnega diplomatskega položaja.

Vladna kriza na Češkoslovaškem

Na Češkoslovaškem je nastala vladna kriza, ker so komunisti zahtevali takojšnjo izvedbo agrarne reforme, novega zakona o davkih in podržavljenje večjega dela podjetij, ki so trenutno še v zasebnih rokah; notranji minister, član komunistične stranke je postavil na najvažnejša policijska

mesta komuniste proti sklepu vladine večine. Nekomunistični ministri češkoslovaške vlade so odgovorili na ta pritisk z ostavko. Sedaj zahtevajo komunisti, da sprejme češkoslovaški predsednik dr. Beneš ostavko teh 12 ministrov.

Agresivnost komunističnih strank na Češkoslovaškem stalno narašča. Kot vzrok svojega pritiska navajajo, češ da so hoteli »reakcionarni« desničarski krogi strmoglaviti sedanjo vladu s pomočjo inozemstva. Zato organizirajo sedaj delavstvo, da podpre njihove zahteve. Komunisti so odkrito izjavili, da hočejo pri prihodnjih volitvah doseči 51% večino. Sedaj je vse njihovo delovanje usmerjeno v to smer. V ta namen hočejo tudi doseči spremembo ustave.

Predsednik Beneš se je vrnil v nedeljo iz Lany-ja v Prago in je v ponedeljek konferiral z voditelji strank, katerih ministri so izstopili iz vlade. Izvršni odbor socijalno demokratske stranke se je prav tako sestel v ponedeljek. Pri nekem množičnem zborovanju v nedeljo je komunistični ministrski predsednik Gottwald zahteval sestavo nove vlade z »izključitvijo vseh nazadnjaških elementov«. Predsednik socijalno demokratske stranke, Lauschmann, je izjavil pri nekem tiskovnem razgovoru, da bodo tudi socijalno demokratski ministri odstopili, če se bo izkazalo, da je nemogoče obnoviti koalicijo narodne fronte.

Češkoslovaški notranji minister Nosek je v ponedeljek zjutraj izdal prepoved, da češkoslovaški državljani ne smejo zapustiti dežele brez posebnega dovoljenja.

Dr. Beneš je pozval v svojem radijskem govoru v torek zvečer češkoslovaški narod, naj ohrani red in mir in naj ne uniči sádov Masarykovega dela. Tudi praški nadškof Beran je v svoji izjavi, namenjeni tisku, pozval narod, naj se spomni na strahotne žrtve koncentracijskih taborišč in ohrani sádove Masarykovega in Beneševega dela za češkoslovaški narod.

Katolicizem in komunizem sta nezdružljiva

Papež Pij XII. je izjavil v ponedeljek ob priliki nekega nagovora pred nameščenci prometnih obratov v Rimu, da je krščanski nauk nezdružljiv z komunistično ideologijo.

Sveti Oče je poudaril, da velja njegov opomin predvsem katoliškemu prebivalstvu onih dežel, ki se nahajajo v neposredni bližini »železne zavese«.

Razprave o jugoslovanskem zlatu v USA

Zaradi dolgega razpravljanja v ponedeljek, 15. februarja, pred plenarnim zasedanjem gospodarskega in socialnega sveta Združenih narodov (ECOSOC) o zadevi jugoslovanskih zlatih rezerv, ki jih zadržuje zdaj Združene države, proučuje zdaj Gospodarski odbor ECOSOCa vprašanje pristojnosti Gospodarskega in socialnega sveta Združenih narodov za to zadevo. Vprašanje pristojnosti so izročili Gospodarskemu odboru na osnovi resolucije Danske, katero so sprejeli z 9 proti 7 glasovom.

Med debato, ki se je začela z jugoslovanskimi obtožbami proti Združenim državam, je ameriški odposlanec Willard Thorp izjavil, da ta zadeva ne spada v pristojnost ECOSOCa, ker je dejansko le ena najrazličnejših zadev, ki so predmet direktnih pogajanj med Združenimi državami in Jugoslavijo.

Čeprav je poudaril, da bi Gospodarski in socialni svet moral omejevati svoja razpravljanja na splošna gospodarska vprašanja, je Thorp vendar poudaril, da Združene države nočejo zavzeti takšnega stališča, katerega bi bilo mogoče tolmačiti v smislu, kakor da one ne bi hotele, da bi se razpravljalo o njihovih dejanjih.

Thorp je izjavil, da so politiko blokiranja dobroimetij, dokler niso bila urejena vsa viseča finančna vprašanja s kakšno državo, izvajali že v drugih primerih. Dodal je: »Upam, da bodo nadaljnja pogajanja mogla privedi, če bo obstajala dobra volja na obeh straneh, v kratkem času do rešitve vseh vseh vprašanj. Jugoslovanska vlada je bila prvotno sporazumna s tem, da je treba vsa različna vprašanja obravnavati istočasno.«

Zatem je Thorp obrazložil nekaj zahtev Združenih držav do Jugoslavije ter je dejal med drugim: »Jugoslovanska dejanja,

za katera pa Jugoslavija doslej še ni dala zadovoljivih odškodnin, so bila izvor za razne zahteve Združenih držav in ameriških državljanov do Jugoslavije. Zadostuje, če vas spomnim na dve ameriški prevozniki letali, ki so ju sestrelile v mirovnem stanju jugoslovanske sile. Pri tem je izgubilo življenje pet ljudi.« Sedanja pogajanja med Združenimi državami in jugoslovansko vlado obsegajo tudi zahteve Združenih držav do Jugoslavije za podpore v vojni proti osnim državam. Ameriške podpore Jugoslaviji dosegajo približno 32 milijonov dolarjev na osnovi zakona o zakupih in najemih in šest milijonov dolarjev za pred-UNRRA podpore.

Tovrstne zahteve so bile urejene že z večino držav ter smo predlagali, da bi se ista načela izvedla tudi v primeru Jugoslavije. Poleg tega smo ponudili našo pripravljeno sprejeti v plačilo jugoslovanske dinarje.

Znesek, ki ga je ponudila Jugoslavija v dinarjih, odgovarja 600.000 dolarjem ali drugače povedano približno poldrugemu odstotku celotnega zneska. Mi pa smo predložili vsoto 3,5 milijonov dolarjev, kar bi odgovarjalo približno 9%.

Poleg vsega tega pa znašajo zahteve ameriških družb in državljanov napram Jugoslaviji zaradi razlastitev nad 40 milijonov dolarjev.

Ko že govorimo o pogajanjih — je nadaljeval Thorp — »so še druge stvari manjše važnosti kot na primer medsebojne pomorske zahteve, zahteve upnikov na račun bančnih in obvezničnih depozitov, problem kompenzacije za vojno škodo, trgovske značke in patenti itd.«

Thorp je zaključil svojo izjavo, pred gospodarskim in socialnim svetom Združenih narodov z besedami: »Najbolj praktična rešitev bi bilo skupno pogajanje.«

Po zemeljski obli

ITALIJA

Italijanski ministrski predsednik, Alcide de Gasperi se je v nekem volilnem nagovoru v Taranto v Južni Italiji izrazil o položaju na Češkoslovaškem sledeče: »Mi nočemo, da bi naše stranke tako končale, kakor je sedaj slučaj s češkoslovaškimi komunističnimi strankami.« Apeliral je na italijanske demokrate, da združijo svoje napore za rešitev »krščanske civilizacije«.

BELGIJA

Belgijski delovni minister Van Acker je odkrito obtožil komuniste, da iz političnih razlogov podvzrigajo stavke v Belgiji. To komunistično delovanje ni v Belgiji nikoga presenetilo. Še manj presenečeni pa so bili zunanji opazovalci. V strategiji za preprečevanje vsakršne uspešne gospodarske integracije med državami zahodne Evrope je bilo jasno pričakovati, da bodo komunisti na nek način skušali škodovati belgijskemu gospodarstvu, oziroma širšemu gospodarstvu zveze Benelux. To spada čisto natančno v splošno komunistično ofenzivo proti Marshallovemu načrtu in proti posledicam tega načrta v Evropi. Države Beneluxa se prav zdaj močno zanimajo za Bevinove predloge glede izvestne oblike evropske zveze. Te države veljajo kot jedro celotne zamisli za evropsko zvezo in prazno bi bilo vsako upanje na kako večjo in obširnejšo zvezo, če ne bi prišlo do zadovoljivih sporazumov med Britanijo, Francijo in temi tremi državami. Države Beneluxa zavzemajo prav tako osrednji položaj pri načrtih, katere naj bi izdelali v Londonu glede bodočnosti zahodne Nemčije. Brž ozira na to ali bo sprejeta Spaakova zahteva, da mora biti k tem pogajanjem pripuščena Belgija, z enakimi pravicami, je popolnoma jasno, da bo Belgija vsekakor igrala važno vlogo pri gospodarstvu na britanskem, ameriškem in francoskem področju. Zadnje stavke v Belgiji torej niso in ne morejo biti nič drugega kakor namenjen korak komunistične zarote za izvajanje gospodarske sabotaže.

Naša pota

(Nadaljevanje s 1. strani.)

popolnost. Ker ga njegovi someščani zaradi svoje navezanosti na ta svet, zaradi uživanja nježnosti niso mogli, in ker jim je budil vest, niso hoteli razumeti, so se ga iznebili tako, da so mu naprtili krivično obsodbo, po kateri je moral umreti. In Sokrat je umrl, zvest svojim načelom vse do zadnjega, do smrti.

Ali ni današnji čas prav tak, kot je bil nekdanj? Ali nimamo tudi danes med seboj ljudi, podobnih Sokratu?

O, imamo jih, žive zglede, kako je treba delati in živeti zvest svojim načelom. Tako blizu so nam ljudje, ki vztrajajo na svojem mestu, na poti, ki so si jo izbrali v življenju, tudi za ceno gmotnega položaja in celo lastne varnosti. Ne glejmo samo v preteklost, pogledimo okrog sebe in videli bomo današnje Sokrate. Zal pa je mnogo tudi takih, ki so daleč od teh zgledov. Ali hodijo ti po poti značajnosti, zvestobe svojim načelom in pripravljenosti pretrpeti zanje tudi žrtve? Ne, vsaj v veliki večini ne. Oklepajo se v zasebnem, javnem in političnem življenju načela oportunizma. Pehajo se za dobrinami, ki jim jih nudi materijalni svet. Za trenutne koristi poteptajo tudi lastno prepričanje. Izdajalci so; izdajajo sami sebe in bližnjega. In taki ljudje gredo skozi življenje z nasmejanim licem? dosegaajo navidezno uspehe, a zidajo gradove v oblake ter hiše na pesek, ker za vsakega pride čas, ko se razgali njegov oportunizem in njegovo prazno delo. Slava, ki ga je prej obdajala, se razblini v nič. Še več: tudi njegovi dotedanji prijatelji se izprevržejo v sovražnike. Tako si sam skuje zaslužen plačilo in konec takega človeka je vedno reven, kakor je bilo revno in človeka nevredno vse njegovo življenje.

In tisti, ki ostanejo zvesti načelom in vztrajajo na svoji poti? Njihov trud in prizadevanje ter žrtve naletijo na nerazumevanje, mnogokrat tudi na zasramovanje. Zdi se večkrat, da je vse njihovo delo le prelivanje morja v peščeno jamico. Toda ne, ni tako. Če njihovo prizadevanje na tem svetu ne kaže sadov, jih bo prav gotovo pokazalo na onem. In ta zmaga bo večja od zemske.

Ne hodimo zato po poti neznačajnežev! Za nas je pot načelnosti edino prava in le po njej bomo postali ljudje, kakršnih naš narod potrebuje. Narod vetrnjakov, lizunov in računarjev je zapisan smrti. Mi smrti našemu narodu ne želimo. Hoditi hočemo po jasno začrtanih poteh ne oziraje se na veter in oblake in tako dospeti k cilju. Tako življenje pa zahteva od nas žrtve. Naj jih! V korist bodo naslednikom in nam samim. Pripravljeni smo nanje. In vemo, da bomo prišli »per aspera ad astra« — po težavni poti do cilja!

PALESTINA

V nedeljo so izvršili v Jeruzalemu do sedaj najtežji bombni napad v Palestini, ki je povzročil, da je bila moderna judovska trgovska četrt na Ben-Jehuda cesti popolnoma porušena in na stotine ljudi ubitih ali težko ranjenih.

Eksplodizija je pretresla vse središče mesta in v obsegu skoraj dveh kilometrov so bile pobite šipe. Po številnih hišah je pretres vrzel stanovalce iz postelj. Debel rjavovrtn oblak dima se je dvignil visoko v zrak. Koliko ljudi še leži zakopanih pod ruševinami, še ni ugotovljeno. S tem napadom je bilo popolnoma porušeni pol du-cata najmodernejših zgradb. Takoj po napadu so odposlali judovske rešilne brigade, da bi iskale ljudi, ki so še ostali pri življenju. Vsa prometna sredstva so služila za prevoz ranjencev v bolnice. Reševanja so se udeležile tudi britanske edinice, a so morale prestatati z delom, ker je raznesla protibritanska propaganda vest, češ da so videli pred eksplozijo v tej četrti uniformirance.

»Irgun Zvai Leumi« je priobčil izjavo, v kateri ugotavlja, da bo zaradi te zadnje eksplozije odslej vsak britanski policist ali vojak, ki ga bodo našli v judovskih predelih Jeruzalema, umorjen.

Arabsko voj. poveljstvo pa je uradno izjavilo, da so ta atentat izvršili Arabci kot povračilo za 6 Arabcev, ki so jih Judje pred dnevi ubili.

IRSKA

Irska je izmenjala svojega ministrskega predsednika. Namesto dolgoletnega predsednika De Valere si je izbrala za predsednika voditelja opozicije Johna Costella. Costello je dosegel značilno zmago, toda čas bo pokazal, če je tudi odločilna.

Irska je storila zgodovinski korak, ko je odstavila človeka, ki ji je dal ustavo in jo vodil skozi težke čase. Njegov naslednik pa ima dolgo izkušnjo iz javnega življenja.

KOREJA

Sovjeti so v protislovju z vsemi mednarodnimi sporazumi o Koreji postavili na oblast svoj lutkovni režim, ustanovili vojsko ter dali severni Koreji ustavo. S tem so položili klico, ki bo povzročala trajne nemire na Daljnem Vzhodu. Vse to so že dolgo pripravljali. Pričeli so z zahtevu po razdelitvi Koreje na dve področji, nato pa so skušali doseči posredno oblast nad celo Korejo.

Združene države, ki upravljajo pretežno poljedelsko južno polovico Koreje, vedo, da so Sovjeti v industrijski severni Koreji izvežbali in opremili komunistično vojsko, ki je pripravljena preplaviti celo državo, kakor hitro se tuje sile umaknejo. Sovjetska zveza je baje zdaj pripravljena umakniti svoje čete in s tem izvajati pritisk na Združene države, da bi tudi te umaknile svoje čete iz južne Koreje. To se ne sme zgoditi. Sovjeti bi sicer deloma to izkoristili v svojo propagando. Govorili bodo: Vidite, mi smo umaknili svoje čete iz Koreje, imperialistični Američani pa so ostali. To pač morajo tvegati, ker ni boljše rešitve.

Moskva je preprečila intervencijo Združenih narodov, ker je članom komisije odklonila dovoljenje za vstop v severno Korejo in izvedbo volitev. Edino Varnostni svet bi mogel še kaj storiti, toda sovjetski veto jamči, da ne bo mogel ničesar storiti, dokler ne bi ostale Koreje enostavno darovali komunistom. Edipo upanje je, da bi bila Sovjetska zveza zaradi uspeha evropskega obnovenega načrta prisiljena k pametni politiki. Dokler pa tega ne bo, bo Koreja plavajoča mina v mednarodnih morjih.

SOVJETSKA ZVEZA

V ponedeljek je ves narod Sovjetske zveze praznoval 30-letnico ustanovitve Sovjetske armade. Kakor poroča agencija TASS, je imelo delavstvo poseben delež pri tej slavnosti, kajti ono kuje najsilnejša orožja za najsilnejšo armado na svetu. Sovjetska zveza ima sedaj petkrat več topov, petnajstkrat več oklopnikov in petkrat več bojnih zrakoplovov kakor ob začetku druge svetovne vojne.

Vlada Sovjetske zveze je napravila načrt za izvoz žita in krme v nekatere evropske države. Po tem načrtu dobi Vel. Britanija za 738.000 ton krme, Češkoslovaška 394.000 ton krušnega žita in 2.197.000 ton krme, Poljska 256.000 ton krušnega žita in 39.000 ton krme, Finska 167.000 ton krušnega žita in 84.000 ton krme, Norveška 167.000 ton krušnega žita in 20.000 ton krme, Danska 59.000 ton krušnega žita in 39.000 ton krme, Švedska 64.000 ton krušnega žita in 1000 ton krme, Rumunija 59.000 ton krušnega žita in 20.000 ton krme.

me ter končno Bolgarija 5.000 ton krušnega žita in 20.000 ton krme.

Dobave Bolgariji, Rumuniji in Poljski so že v celoti izvršene.

Vse te dobave žita in krme. Sovjetske zveze so veliko večje, kot pa je bil izvoz žita iz Sovjetske zveze med obema svetovni-ma vojnoma. Vendar pa te dobave še daleč ne dosega izvoza bivše carske Rusije pred prvo svetovno vojno, ki je samo najboljšje pšenice izvozila letno okrog 12 milijonov ton. — Tako poročajo češki listi.

Namestnik trgovinskega ministra v Sovjetski zvezi, Aleksejev, je te dni izjavil, kakor poročajo češki listi, da so v Moskvi od izvedbe denarne reforme narastle nekatere cene.

Tako so narastle cene mesu za 15%, ribam za 18%, kruhu za 19% in sladkorju za preko 200%.

Francosko - italijanska carinska zveza

Odločilen korak k italijansko-francoski carinski zvezi, ki bi se utegnila pozneje razviti v pravo gospodarsko zvezo, je bil storjen, ko je vlada ta predlog v načelu odobrila ter je dala zunanjemu ministru grofu Karlu Sforzi navodilo, naj stopi v potrebno zvezo s francosko vlado. Tudi francoska vlada je že sprejela zamisel o carinski zvezi z Italijo. Zato je pričakovati, da bo prihodnje mesece že prišlo do prvih korakov za odpravo trgovskih zaprek na italijansko-francoski meji. Ni še bil seveda določen noben datum za pričetek carinske zveze in jasno je, da bodo morali preteči še meseci in morda celo leta, preden bodo odpravljene zadnje trgovinske omejitve med Italijo in Francijo. V nekem uradnem poročilu, ki so ga izdali po seji italijanske vlade, vidimo, da bosta tako Italija kakor Francija začeli postopoma s pripravi za to, preden bo prišlo do popolne gospodarske unije. Uradni rimski krogi upajo, da bo mogoče premagati vse ovire, ki nasprotujejo dosegu tega ideala. Mnenja so, da je sporazum, dosežen med Italijo in Francijo, dober znak za mednarodno konferenco o evropski carinski zvezi, ki se je pričela 23. februarja. Italijansko-francoska carinska zveza je v obeh Rima izredno važna ne le za gospodarsko, temveč tudi za politično ustalitev Italije. Predvidevajo precej znatno povečanje trgovine med obema državama. S tem bo poskrbljeno za večjo zaposlitev italijanskih delavcev in za istočasno odstranitev vsaj nekaterih vzrokov socialnega nemira v Italiji. V tej zvezi je zanimivo, da francoski komunisti močno nasprotujejo načrtu za carinsko unijo med Francijo in Italijo. V Rimu upajo, da bi se dala francosko-italijanska carinska zveza morebiti razširiti na ta način, da bi pritegnili vanjo tudi druge države, zlasti Belgijo, Nizozemsko in Luksemburško.

Gospa Roosevelt o Sovjetski zvezi

V svojem nedavnem govoru v washingtonskem »Women's National Press Club« je gospa Roosevelt izrazila svoje mnenje, da morajo Združene države ohraniti svoje sile, če hočejo živeti v današnjem svetu v miru, kajti le eno je na svetu sredstvo za to, da bi pripravili Sovjete do boljšega sodelovanja kot pa je sedanje. To sredstvo je: storiti tako, da se bodo oni prepričali, da so Združene države v vsakem pogledu močnejše od Sovjetske zveze.

»Osebnost — je izjavila gospa Roosevelt — mi ruski narod ugaja, toda prav dobro vem, da se ne sme dopustiti Sovjetom, da izkoristijo kar koli. Sovjeti imajo navado napasti vsako ranljivo točko, toda spoštujemo silo in moč.«

»Potrebno je, da se postavimo pred dejanska dejstva ter da uporabimo na kar najboljši način vsa sredstva, ki so nam na razpolago, da bi premostili to dobo, ki je mogoče še težja od dobe vojne.«

V drugem govoru pred »Historical Association« v New Yorku pa je gospa Eleanor Roosevelt zagovarjala stališče, da bi za primer, če bi se Združene države umaknile iz Evrope, »Sovjetska zveza vkrakala v vsa področja, ki so jih zapustile Združene države. Sovjeti se vtihotapljaajo, kjer se le morejo in se zatem razširjajo, če imajo možnost za to. Oni so do dna duše prepričani, da so nosilci edinega sistema, ki je sposoben za vladanje sveta. Mi pa moramo biti ravnokot globoko prepričani o dobrobiti našega načina.«

Na koncu svojega govora je gospa Roosevelt poudarila važnost dela Združenih narodov za pospeševanje mednarodnega razumevanja. K temu je izjavila: »Ali bomo lahko delovali skupaj v okrilju Združenih narodov ali pa bomo morali stati drug drugemu nasproti kot sovražniki, kar pa bi bilo najslabše za nas vse.«

(SDWB-AIS)

Pred odločitvijo o zvišanju cen

Ta teden bo prinesel odločitev o zvišanju cen, ki ga zahteva kmetijstvo za važnejše poljedelske pridelke, kakor tudi o privolitvi, da bi se odvišni pridelki prodajali po višjih cenah na prostem trgu. Ministrski svet je v torek obravnaval zahtevo po zvišanju cen najprej za mast, meso, mleko in jajca. Istočasno se je vršilo posvetovanje o prosti prodaji gotovih živil po prostih cenah.

Kmetijstvo dokazuje, da ne krije cena za mleko niti 45%, za mast in meso samo okrog 48% in za jajca okrog 50% proizvodnih stroškov. Podoben odnos se kaže tudi pri vseh drugih poljedelskih proizvodih. Do meseca maja, torej pred novo žetvijo, bo pa najbrž možno že zvišati cene žitu. Tudi tukaj je bilo izjavljeno, da krije sedanja določena prodajna cena le 65% pridobitvenih stroškov.

Poljedelske zahteve po zvišanju cen ustvarjajo položaj, ki je nekoliko kritičen. Na torkovem zasedanju minist. sveta že zaradi velikih posledic takšne odločitve še niso mogli vprašanja rešiti. Po drugi strani pa grozi celotno kmetijstvo z demonstrativnimi koraki, če bi zavlačevali to izvedbo. V političnih krogih pa vkljub temu upajo, da bodo v razgovorih med obema velikima strankama in soudeleženi zbornicami ustvarili prehod za rešitev tega problema.

Kar se tiče svobodnega trga, tako izjavljajo v agrarnih krogih, so deželni glavarji dovolili pristo prodajo pod pogojem, če se bo pridelalo 820 kalorij dnevno za prebivalstvo Avstrije. Če bo kmetovalec v redu oddajal predpisane množine živil, a mu jih bo še ostajalo, bo te lahko prodajal na prostem trgu po višjih cenah. Predvsem se zahteva pristo prodajo za vse vrste divjačine, perutnine, rib, kakor tudi meda in ovčje volne itd. V zveznih deželah je bil ta drugi trg že nekaj časa vpeljan in sicer s tihim privoljenjem deželnih vlad. Po izjavi gospodarskih strokovnjakov je dal ta trg novo vnemo za izboljšanje proizvodnje.

DOGODEK PRI NEKEM GOVORU GENERALNEGA POLKOVNIKA KURASOVA

Zastopnika britanskega in ameriškega poslanstva sta v nedeljo popoldne v protest zaradi žaljivih izjav sovjetskega visokega komisarja v Avstriji, generalnega polkovnika Kurasova, zapustila dvorano dunajskega glasbenega društva, kjer je društvo za nego gospodarskih in kulturnih odnosov s Sovjetsko zvezo priredilo slavnost ob priliki 30-letnice obstoja Sovjetske armade. Ruski visoki komisar je otvoril svoj nagovor s ostrim napadom na »imperialistične zahodne sile«. Ko je izjavil, da so te podpirale Hitlerjevo vojno, je postal britanski zastopnik nemiren, a ko je generalni polkovnik Kurasov poudaril, da bi iste sile sedaj izdale na milijone dolarjev za pospešitev nove vojne proti Sovjetski zvezi, je občutil britanski zastopnik to izjavo za preveč žaljivo napram Veliki Britaniji in Združenim državam. Ker je ameriški zastopnik občutil isto, sta skupno zapustila dvorano.

ODPELJALI SO NAPRAVO ZA POPRAVLJANJE LADIJ

Londonski uradni krogi izjavljajo, da so zahtevali od britanskih oblasti na Dunaju potrdilo vesti, da so ruske vojaške oblasti odredile odpeljavo naprave za popraviljanje ladij donavske paroplovne družbe (DDSG) na Madžarsko.

Če bo vest o presenetljivi akciji sovjetskih oblasti potrjena, bodo to v Londonu smatrali za težak prestop pravic sovjetskih oblasti. Prevoz naprav na Madžarsko v času, ko so se pravkar pričela v Londonu pogajanja o ruskih zahtevah predvsem v zvezi z lastnino donavske paroplovne družbe, nikakor ne olajšuje tega problema.

DELAVSKA STRANKA PRIPOROČA SOCIALISTOM EVROPE, NAJ SPREJMEJO MARSHALLOV NAČRT

Britanska delavska stranka je izdelala poročilo o Marshallovem načrtu, katero bo pri konferenci socialističnih organizacij 16-tih držav, ki so sprejele Marshallov načrt, služilo za osnovo pogajanj. Ta konferenca se bo vršila koncem marca v Londonu. Poročilo, ki ga bo izvršni odbor stranke pregledal in najbrže tudi sprejel, poziva vse socialistične skupine, da dajejo vzgled in sprejmejo Marshallov načrt kot znaten prispevek za edinost in obnovo Evrope. Istočasno pa se je treba izogniti vseh korakov, ki bi vzbujali vtis, da se hoče ustvariti vojaško fronto proti Sovjetski zvezi.

Po straneh naše bližnje preteklosti

»KAERTNER VOLKSBLATT« Z DNE 20. AVGUSTA 1885:

KOROŠKI SLOVENC

Prinašamo članek, katerega je zgoraj omenjeni celovski nemški tednik, glasilo tedanje katoliško-konservativne stranke, objavil v svoji 33. številki letnika 1885. Napisal ga je tedaj poznani časnikar **Mannorf**. Mnogo se je od takrat spremenilo in mnogo povodov za nezadovoljstvo Slovencev je bilo odstranjenih. Toda še mnogo bi bilo treba storiti. Namen tega članka je prispevati k odstranitvi še obstoječih nedostatkov.

»Pod gornjim naslovom je gospod Fil. Haederlap založil in izdal prav majhno, toda vsebinsko zelo bogato in branjno vredno brošuro, ki pojasnjuje narodnostni položaj in stremeljenja Slovencev na Koroškem.

To delo zasluži pozornost prijatelja in sovražnika in prečita naj jo vsak, kdor hoče o narodnostnem vprašanju na Koroškem kaj spregovoriti. Odkod sploh izvira tista obžalovanja vredna mržnja in pristranost v narodnostnih zadevah, če ne iz dejstva, da ena izmed prepirajočih se strank svojega nasprotnika niti poslušati ne mara. Zlasti napram koroškimi Slovencem se je često tako postopalo. Sumijo jih pustolovskih prevratnih načrtov, priključitve k Veliki Hrvaški, pripisujejo jim sovražstvo do Nemcev in vseh mogočih hujšakških namenov, — pri tem pa se niti toliko ne trudijo, da bi jih vsaj poslušali hoteli. In ko jih končno puste spregovoriti in menijo, da so v tej ali oni zahtevi šli predaleč, tedaj vržejo prav vse v koš — tudi one druge, katerim bi bilo prav poceni mogoče ugoditi. In brezsilna in nebrzdana narodnostna mržnja se razplamti znova.

Poizkusimo vendar najti drugo pot, — pot mirnega in stvarnega razpravljanja. Dajmo mi Nemci na Koroškem vendar že končno mirno in brez pristranosti prisluhniti, kaj naši slovenski deželani zahtevajo. Le na ta način moremo priti do pravega miru. Kajti tisti mir, ki se doseže s tem, da se nasprotnik prevpije in se mu usta zamaši, ni noben resničen mir, temveč stanje, v katerem so duhovi le še bolj zagrenjeni in žerjavica pod pepelom še naprej tli — dokler ne izbruhne v uničujoč požar.

Zgoraj omenjena brošura vsebuje prvič resnične okolnosti, radi katerih trpe koroški Slovenci in drugič, navaja želje, v katerih izpolnitvi vidijo koroški Slovenci svoje dobro.

Najprej torej dejstva: 1. Mesto predgovora navaja brošura člen 19. državne ustave z dne 20. decembra 1867, nato odlomek iz prestolnega govora Nj. Vel. cesarja od 8. oktobra 1879, nadalje besede ministrskega predsednika gospoda grofa Taaffeja od 13. februarja 1882 in pa odlomek iz govorov deželnega predsednika Schmidt-Zabierowa, ki ju je imel na 10. in 12. seji koroškega deželnega zbora v letu 1882.

Ti citati potrjujejo namreč, da zakon jamči enakopravnost vseh narodnosti in sicer v šoli, uradu in javnem življenju in da so to enakopravnost priznali: državni poglavar, glavar celotne zapadno-

avstrijske vlade in koroški deželni poglavar.

2. Praktična vrednost take principijelno priznane pravice pa vsebuje seveda kot pogoj dejstvo, da je tisti del naroda, ki tako enakopravnost zahteva, po številu in naselitvi takšen, da je njegova enakopravnost tudi izvedljiva. Kar se številu tiče, ugotavlja brošura dejstvo, da so podatki zadnjega ljudskega štetja, ki očitno temelje na zmotnih izsledkih in ki govore o 102.000 Slovencih med 348.000 prebivalci, — prenizki. Navaja številne kraje, kjer je komisija za ljudsko štetje našla le dva ali tri Slovence, oziroma njih neznatno manjšino, medtem ko se v dotičnih krajih vrši le slovenska božja služba. Te bi gotovo ne bilo, če bi ti kraji skoraj izključno po Nemcih bili naseljeni, kakor bi človek sodil po rezultatih ljudskega štetja. Izdajatelj ceni število Slovencev po cerkvenih škofijskih podatkih na 120 do 130.000 duš. — Kar pa se naselitve tiče, pravi pisec, da Slovenci pač ne živijo sem in tam raztreseni po deželi, temveč zavzemajo strnjeno južni del dežele, iz katere štrle le tri mesta kot nemški jezikovni otoki, pa tudi v teh je slovenski življenj prav tako močno zastopan.

3. Kot nadaljnje dejstvo navaja pisec številke o prebivalstvu v posameznih volivnih okrožjih in pravi, da so slovenska volivna okrožja bila okrnjena, nemška pa povečana. Nadalje so tudi sicer z raznimi odcepitvami in priključitvami okrožij dosegli to, da so slovensko prebivalstvo mogli preglasovati. — Sploh so s takim imenovanjem volivno geometrijo onemogočili, da bi ko-

roški Slovenci prišli do svojih zastopnikov. Le tem okolnostim je pripisati, da imajo Slovenci na Koroškem, čeprav predstavljajo »skoraj tretjino« prebivalstva, v Deželnem zboru le 2 izmed 27 odposlancev, v Državnem zboru pa šele po zadnjih volitvah komaj enega od 9 odposlancev.

4. Kar se šolstva tiče navaja brošura dejstvo, da je na Koroškem med 344 ljudskimi šolami 249 z nemškim učnim jezikom in 95 z nemško-slovenskim učnim jezikom. »120.000—130.000 Slovencev nima niti ene ljudske šole s slovenskim učnim jezikom.« Kar se učiteljev tiče, je treba pibiti, da na 51 šolah poučujejo učitelji, ki slovenščine sploh ne znajo. Na mnogih drugih šolah v slovenskih občinah pa delujejo učitelji, ki materinski jezik otrok le nezadostno obvladajo. Na učiteljsku v Celovcu se slovenščina ne poučuje z dovoljno vneemo in poleg tega je učencem slovenskega porekla prosto prepuščeno, ali se vpišejo na slovenski oddelek ali ne. Posledica teh razmer je dejstvo, da je slovenskih učnih moči vsako leto manj. Kar se pouka samega tiče, pravi pisec, da se slovenski otroci leta in leta kličejo in izprašujejo v nemškem učnem jeziku, ne da bi ga razumeli. Da govore pač to, kar so se mehanično na pamet naučili, da celo gladko nemški čitajo in pišejo, ne da bi vedeli, kaj posamezni glasovi in znaki pomenijo. Pisatelj se v tem pogledu sklicuje na deželnega šolskega nadzornika dr. Gobanza in pa na deželnega predsednika Schmidt-Zabierowa, ki je nedavno v Porečah ob Jezeru slišal, kako so otroci gladko nemško čitali, na vprašanje pa, kaj so čitali, so v slovenščini odgovorili, da ničesar ne razumejo. V zvezi s temi razmerami se navaja, da je vrsta prošelj, prizivov in pritožb ostala brez vsakega uspeha, v mnogih slučajih jim niti odgovora niso privoščili.

(Se nadaljuje.)

Naši odri

Izredno. razveseljav pojav na Koroškem so v zadnjem času številne kulturne prireditve, predvsem slovenske igre in slovenski pevski nastopi. Pri vsem tem hvalvrednem delu nas moti le eno — namreč večkrat ponesrečeno izbrana snov. Razumemo, da streme prireditelji večinoma predvsem za razgibanimi teksti in prizori, ki imajo močan narodnostni (nacionalni) povdarek. To stremeljenje pa ne bi smelo iti tako daleč, kot gre pri nas. Iz naših odrov vse preveč izginja prosvetno stremeljenje ter se nadomešča s političnim. Tudi naši pevski nastopi kažejo isto napako.

Na mesto nadvse lepih domačih narodnih pesmi, ki jih na javnih prireditvah le še redko slišimo, nastopajo tuje melodije, ki so sicer lepe, a ne lepše od naših narodnih.

Za odpravo teh napak naj velja: upri-zarjajmo igre, od katerih bodo imeli igralci, predvsem pa gledalci koristi, torej igre, ki morejo izobraževati razum in srce. Vsaka igra naj ima v sebi zdravo, poučno jedro, ki ga lahko izluščijo tudi neuk gledalec. Vsaka igra mora zapustiti v gledalcu dober vtis, vsaka naj mu nudi nekaj ur duševnega užitka. Zavračati moramo igre,

katerih vodilna misel ni dobra, igre, ki vsebujejo surove ali nedostojne šale, ki so medle in prisiljene.

Ljudstvo samo išče v igrah dobre duševne hrane. Želi si iger z res lepo vsebino in odklanja slabe popevke. Najbolj ugajajo narodu igre, ki so vzete iz narodnega življenja (zato ima Miklova Zala na Koroškem toliko uspeha in jo vsakdo z zanimanjem večkrat gleda). Če vidijo gledalci na odru sebe, svoje trpljenje in bol, svojo pravico in njeno končno zmago, jim seže to najgloblje v srce.

To naj bi bilo glavno, kar bi morali pri izbiri naših javnih kulturnih nastopov upoštevati. Če naj kulturne prireditve naš narod res vzgajajo, potem se morajo prireditelji v prvi vrsti potruditi, da bodo vsckdar in povsod nudili le vzgojno in narodno najboljšo snov.

Zgodovinski dnevi v februarju

2. feb. 871 zavzamejo Hrvati pod knezom Domagojem Bari v Južni Italiji.
2. feb. 1835 je dal knez Milan Obrenović Srbiji takozvani »sretenjski ustav«.
3. feb. 1758 se je rodil v Zg. Šiški pri Ljubljani prvi slovenski pesnik **Valentin Vodnik**.
5. feb. 1871 se je rodil v Trebinju (v Juž. Hercegovini) srbski pesnik **Jovan Dučić**.
5. feb. 1884 se je rodil v Gradcu slovenski zgodovinar **Ljudmil Hauptmann**.
6. feb. 1573 so bili premagani kmečki uporniki pri Kerestincu na Hrvaškem.
8. feb. 1573 so bili slovenski kmečki uporniki premagani pri Sv. Petru pod Sv. gorami.
8. feb. 1849 je umrl v Kranju največji slovenski pesnik **dr. France Prešeren**.
9. feb. 1871 se je rodil v Doslovičah na Gorjenjskem znani slovenski pisatelj **Fran Sal. Finžgar**.
9. feb. 1573 je hrvaška plemiška vojska strla kmečki upor v bitki pri Stubici blizu Zagreba.
10. feb. 1630 je umrl v Gornjem Gradu na Štajerskem ljubljanski škof **Tomaž Hren**.
13. feb. 1199 ali 1200 je umrl v samostanu Hilandar na gori Atos v severnovzhodni Grčiji **Štefan Nemanja**, ustanovitelj srednjeveške srbske države.
14. feb. 1869 je umrl v Rimu sv. **Ciril** (brat sv. Metoda); pokopan je v cerkvi sv. Klementa.
14. feb. 1869 se je rodil v Ljubljani znani slovenski zgodovinar **Josip Gruden**.
17. feb. 1772 sta sklenili Pruska in Rusija pogodbo o prvi delitvi Poljske.
17. feb. 1865 se je rodil v Senju (Hrv. Primorje) hrvaški pesnik **Silvije Strahimir Kranjčević**.
20. feb. 1908 je umrl v Beogradu srbski pisatelj **Simo Matavulj**.
22. feb. 1873 je umrl pri Veliki Nedelji na Štajerskem **Peter Danjko**, jezikoslovec in nabojni pisatelj.
23. feb. 1859 se je rodil v Zadlogu dr. **Frančišek Lampe**, filozof, teolog in književnik.
26. feb. 1861 je na Dunaju izšel »februarski patent«.
26. feb. 1939 je umrl v Ljubljani pesnik in odlični cerkveni govornik **dr. Mihael Opeka**.
27. feb. 1905 je bil podpisan zakon o ustanovitvi univerze v Beogradu.
28. feb. 1856 se je rodil v Kumodražu (Srbiya) vojvoda **Stepa Stepanović**, zmagovalac na Ceru.

Anton Koder:

Kmetški triumvirat

Zgodovinska povest

11.

»Ne jezi se, Gubec! Vsekakor so pošteni, ki pa ne ljubijo slepomišenja.«

»Hudiča! Kaj pa naj storim? Trudil sem se in razmetaval denar za našo stvar in sedaj bi hoteli delati vse na svojo roko. Povem ti, nocoj jim bom nalil čistega vina. Ali sem načelnik ali nisem?«

»Gubec, ti si ko Sava, ki se zaletuje ob peči in s svojimi penami škropi samo sebe. Pusti stvār svoj tek. Ko bo vse urejeno, lahko naznaniš vsemu svetu: To sem storil jaz! Le meni zaupaj in zagotovim ti, da boš čez leto dni sedel na predsedniškem stolu ilirske vlade, kakor bom jaz tvoj prvi tajnik, če boš držal dano besedo.«

»Kaj pa bo z našimi kmeti, ki si pripisujejo vse pravice in bi se mene najraje iznebili?«

»Ne boj se jih. Ako ne popadajo v boju, jih bomo lahko še pozneje odstranili. Upri-zorili bomo pač veleizdajalski proces in se jih tako na lep način odkrižali.«

Pri teh besedah se je Gubec zdrzil, na kaj takega ni mislil, vsaj priznal si ni tako temnih naklepov.

Med pogovorom so se približali kranjski meji in jo neopaženo prekoračili.

Naslednjo noč se je vršilo zborovanje v Pasančevi prodajalnici v Brežicah. Gubec je v pozdravnih besedah izrazil upanje, da bo zborovanje prineslo obilo sadu. Opom-

nil je zbrane, da naj v tem resnem trenutku, ko se bo sklepalo o zmagi ali propadu, izgine med njimi vsako nezaupanje in medsebojno sovražstvo, naj vsakdo pozabi nase ter misli le na skupnost.

Ob navdušenih besedah so vsi pozabili na predsodke, ki so jih doslej imeli do Gubca.

Gubec je potem razložil zamišljeni načrt. Predlagal je, da bi se po zmagi razdelila dežela na tri dele; vsakemu delu bi načeloval en član triumvirata. Vsi so bili s predlogom zadovoljni. Pisar, ki ga je pripeljal Gubec s seboj iz Zagreba, je vse to zapisal.

Gregorič, ki je doslej sedel molče, je po Gubčevih besedah vstal in povzel:

»Prav je, da se vse zapiše, da ne bo prišlo pozneje do kakage nesoglasja. Želal pa bi, da se zapiše, da so posamezni zastopniki vsi enaki, da pa nimajo pravice odločevati o najvažnejših zadevah sami, ampak le ves narod na javnih zborih.«

Ilijevemu predlogu so zopet vsi pritrdili. Pisar je zapisal. Če pa je zapisal resnično Ilijeve besede, ni vedel razen njega, Juriča in Gubca, nihče, ker so bili vsi nepismeni.

Gubec je navidezno povsem mirno nadaljeval:

»Južni del z glavnim mestom Zagrebom naj dobi starešina, vzhodni del Pasanec, planinski pa naš mladi Guzečič, ki ima posebne zasluge za našo stvar.« Slednje besede je govoril s posebnim naglasom. Zbrani so se spogledali.

»Kaj pa ostane našemu vrhovnemu poveljniku Iliji?« je razburjen zaklical Guzečič.

»Oprostite, da sem ga spregledal. Jasno je, da ostane vrhovni poveljnik, ki je v gotovih okoliščinah več kot vrhovno predsedništvo samo.«

Zopet je vstal Ilija:

»Želal bi, da se zapiše, da je poveljnik popolnoma neodvisen in da mu brez javnega zbora ne more nihče nasprotovati.«

Gubec je pobledel in mu vznemirjen odgovoril:

»Sebi pridržujem neomejeno pravico do prve besede v vojnih posvetih ter volitev častnikov v naši armadi.« Ilija in Gubec sta se srečala s pogledi. Razumela sta drug drugega, čeprav nobeđen ne bi hotel javno izpovedati svojih misli o nasprotniku.

Gubec pa je potem neovirano nadaljeval:

»Kot pomočnika vojvodi določam Guzečiča in Pasanca. Ima k temu kdo kak ugovor?«

Ker se ni nihče oglasil, se je tudi to zapisalo v zapisnik. Potem so sklepali še o oborožitvi. Deset tisoč zlatov je za orožje daroval Gubec, pol tega naj bi prispevala Guzečič in Pasanec, ostalo pa naj bi se nabralo po deželi, kamor naj bi odšli poslanci.

Dogovorili so se, da bo di spoznavni znak upornikov zimzelen in petelinje pero za klobukom ter bel križ pod vrhnjo obleko. Sklenili so tudi, da bodo začetek punta naznanili z gorečimi grmadami in zvonjenjem po cerkvah.

Navzoči so bili navdušeni nad skorajšnjim začetkom upora. Le dvojci jih je motilo: namreč, da se je Gubec odtegnil aktivnemu sodelovanju, ter nesoglasje, ki so ga zapazili med Gubcem in Gregoričem.

Deveto poglavje

Ko so drugi odšli, je obstal pri vratih le Miha, ki ga je pridržal Jelin jok. Dekle je drhtelo na njegovih prsih.

»Kaj ti je? Zakaj jočeš?« jo je skrbeč vpraševal. »Ne boj se zame! Bog je nad nama, ki naju varuje.«

»In ako se vam ponesreči načrt, o katerem ste danes sklepali, ali pa Gubec požanje sad in zlorabi vaš trud in prijateljstvo?« je jokaje vpraševala deklica.

»Jela, ti si prisluškovala!«

»Ne zameri mi! Boli me srce in veliko nesrečo slutim.«

»Jela, govori odkrito! Kakšne razloge imaš za svojo črnogledost?«

»Vsi skupaj se mi zdite čudni in slepi. Oprosti moji odkritosrčnosti. Ako ne bi bilo res, bi videli, kako se vedno bolj in bolj spleta nevarnost nad vašimi glavami in to po človeku, ki ga imate za zvestega prijatelja. Ako vara vse, ne more varati mojega srca.«

Medtem je potegnila iz predala v zidu ob izhodu nekaj lesketajočega.

»Poglej ta dar in potem sodi!«

»Ti je dal to Gubec?« je presenečen vprašal Miha, ogledujoč si biserni nakit v obliki diadema. »In ti si ga vzela?«

»Da, vzela sem ga, da te prepričam, kdo je tvoj prijatelj.«

»Hvala lepa za toliko ljubezen, Jela.«

»Vedi, da mi vsiljuje Gubec svojo ljubezen od prvega obiska pri mojem očetu. Odkar pa ve za najino zvezo, se na vso moč trudi, da bi naju razdvojil. Njegove visokoleteče obljube so mi vzbudile prvo slutnjo, da ni do vas odkrit temveč, da mu je lastna oseba in čast vse in drugo le sredstvo do nje.«

»Se enkrat se ti zahvaljujem za te besede. Da bi le ne prišel čas, ko se boš morala kesala, da si odbila njegovo ponudbo. Če nam punt uspe, boš kljub temu žena le preprostega kmeta, sicer pa bi bila gospa premožnega bega.«

(Dolje p. hodišč.)

Pisana poljana

Dolinski:

Znamenje

Nad Grebinjem, malim trgom naše Koroške, se dviga divna Svinja planina. Da, Svinja planina, tako se pravilno imenuje! Nemci so bili mnenja, da ima planina zahvaliti svoje ime divjim svinjam, ki so se baje svoj čas podile v velikih čredah tod okoli, pa so ji zato rekli Saualpe. Mlajši slovenski pismarji so bili istega mnenja, četudi jim ime slovnično ni zvenelo čisto pravilno; vendar pa se jim tako ime ni zdelo primerno za toliko lépo planino in so jo zato preimenovali v Sinjo planino. Pa ne boš, Jaka! Svinja planina zveni čisto prav in naši predniki so ji nadeli to ime, ker so bili svoj čas pod planino izdatni rudniki svinca. S svinjami, pa naj bodo potem že divje ali domače, pa nima planina nič skupnega. Pa pustimo to, le resnici in ljubo je treba to ponovno pribiti, da se ne pozabi. (Nekateri pišejo tudi »Svinška planina«. — Op. ur.)

Pa je res divna naša Svinja planina! Številna pota vodijo iz Grebinja pod vrh, toda če si pameten, boš izbral eno od peš poti, ki se ti jih nudi tudi dovolj. Čim bliže vrhu prihajaš, tem bolj se združujejo in ko boš premagal zadnjo večjo strmino pod vrhom ter prispel na majhno planoto, boš nehoté obstal in si odpočil. In tod stoji, vsaj upam tako, še dandanes znamenje: surovo iztesan lesen križ z ž z močno obdelo podobo, ki prikazuje mogočno smreko ob poti, v katero je pravkar udarila strela, v svitu strele pa stoji postaven kmet z dvignjenimi rokami in preplašenim obrazom; spodaj je bil nekdaš še napis, vendar je že docela izpran in nečitljiv.

Ko sem prvič prispel do tega znamenja ter si odpočil in si ga začel ogledovati, je nekaj korakov dalje sedel in si prav tako odpočival star očanec, očitno domačin, pa tako star, da bi lahko videl že skoraj dvakrat Abrahama.

»Bilo je nekaj napisano tu, pa se ne da več brati,« sem ogovoril starca in rado vedno poškilil nanj.

»Prst božji! Za čudežno rešitev Bogu hvala in čast. Tako je bilo pisano tam,« je odvrnil starec prijazno.

»Hm, to končno tudi ne pove mnogo. Pa veste, očka, kaj znamenje pomeni in kdo ga je postavil?«

»I, seveda vem! Davno je že bilo to, davno, pa devet križev imam na hrbtu, marsikaj pomnim in tudi tega dogodka se dobro spominjam. Laznik je dal postaviti znamenje, Laznik!«

»Pa bi povedali meni vse podrobno, očka, kako in kaj je bilo?«

»Zakaj pa ne, saj nič slabega ni bilo. Dajte mi tobaka, da si nažgem pipico, potem pa kar poslušajte!«

Postregel sem mu s tobakom iz svoje zaloge, očanec je nabasal in prižgal pipo, z vidnim užitek parkrat potegnil, potem pa začel.

»Dve mogočni kmetiji sta bili nekdaš pod vrhom Svinje planine, Laznikova in pa Božnikova. Prave meje med njima nikoli ni bilo. Prav tod, kjer stoji sedaj znamenje, je stala mogočna smreka, mejnik so jo imenovali. Tam na desni, na oni rebri je stala druga, tamle na levi, na oni ploščadi pa tretja in med njimi je potekala meja med obema kmetijama. Sicer pa se nihče ni dosti menil, kje meja točno poteka, saj sta obe kmetiji živeli vedno v najboljšem sosedstvu. Pravili so, da je nekoč bilo vse skupaj Laznikovo, da je eden Laznikov imel sina dvojčka, pa ustanovil še Božnikovo in dal vsakemu sinu eno kmetijo, meje pri tem seveda ni točno določil, ampak je tako približno.

Potem se je zgodilo, da pri Božniku ni bilo moškega potomca. Samo hčerko edinako so imeli, brhko Polonico in ženini so kar brenčali okoli nje. Saj pa tudi ni bilo čudno! Božnikova kmetija je bila tudi za tukajšnje razmere zelo obširna, gozdovi dobro zaraščeni, pašniki prav sočni, hlevi pa polni najlepše živine. Mislili smo že, da se bo Laznikovo in Božnikovo zopet združilo, pa se ni. Laznikov Tonč se je zagledal v Robnikovo Štefanko z one strani planine in si jo pripeljal na dom za gospodinj. Božnikova Polonica, ki je očitno računala nanj, pa si je vzela dolinca, nekoga Vrbanke, tam nekje od Lipnice.

Vrbaneke, mladi Božnik, se ni mogel prav živeti tu gori. Vse prerad je zahajal v dolino in začel uvajati tu gori novotarije, čisto neumestne. Pa zato se nismo dosti menili. Potem pa je začel sitnariti radi meje. Onole reber tamle na desni je vedno kosil Laznik, sedaj pa jo je Božnik zahteval zase. Vsi smo ugovarjali in se sklicevali na stare Laznikove pravice, toda zaman. Božnik se ni dal pogovoriti in je naperil proti Lazniku tožbo. Bog in sveti križ božji! Pri nas na planinah, pa da

bi se tožarili? Kaj takega preje nismo poznali! Še Polonica ni mogla pogovoriti svojega moža, da bi odnehal, čeprav se je pošteno trudila.

Potem sta dobila poziv na sodnijo, oba, Laznik in Božnik. Določena dne sta se odpravila v mesto. Laznik po tejle poti, Božnik pa je krenil tam preko one rebri, samo da se ne bi srečal z Laznikom. Ob enajstih sta imela razpravo in rano sta se odpravila z doma, da ne bi zakasnila. Lazniku se sicer ni prav hotelo, pa kaj hočeš, če te zove oblast, moraš.

Čudno je bilo tisto poletno jutro! Že zgodaj zjutraj so se grozeče valili črni oblaki izza planine in vsi smo se bali hude ure, tako da niti živine nismo zagnali na pašo.

Kako je hodil Božnik, nihče ne ve. Laznik pa mi je sam pripovedoval, da je šinil prvi blisk in je nad planino grozeče zabobnelo, že ko je stopil iz hiše. No, pa planinci se hude ure tudi ne ustrašimo tako hitro in Laznik je pogumno korakal dalje. Toda bliski so švigali vedno pogosteje in tudi bobnelo je vedno bolj grozeče. Bila je suha nevihta, kakor pravimo tod. Laznik jo je primahal vprav do mejnika, to se pravi do one smreke, ki je stala tam, kjer je sedaj le še znamenje. Tik poleg nje je bil, ko mu silen blisk oslepi oči, strela ureže v smreko tik pred njim s tako silo, da so mu skoro popokali bobniči v ušesih. Ko je prišel zopet k sebi, je stal še vedno kakor kip tik ob smreki, ki je bila vsa ožgana in poškodovana od vrha do tal, dočim je ostal sam docela nepoškodovan. Vendar pa ga je tako pretreslo, da se je vrnil domov, češ, da ne pojde na sodnijo, da se ne bo pravdal, kakor se še nihče od Laznikovih ni, pa naj se zgodi, kar se hoče. Strela v mejnik in svojo, res čudežno rešitev je smatral za prst božji.

Hude ure je bilo konec, zvedrilo se je in pastirji so pognali živino na pašo. Kmalu

J. Gozdar:

Ob tihih večerih

(Ljubavno pismo).

Današnja mladina je polna »svobodne ljubezni«. Zabave išče na plesih in na raznih prireditvah vseh vrst. Da mladina tam ne dobi ravno najboljših vzgoje, tega ni treba omenjati. In če človek slučajno prestreže kakšno ljubavno pismo, bo v njem našel zagotovila večne ljubezni, ne vem kakšne obljube; redkokdaj pa bo kdo omenil Boga, brez katerega pač prave ljubezni ne more biti. Redki so taki in za zgled naj navedem pismo mladega fanta, katero mi je slučajno prišlo v roke.

Draga moja!

Že sem za hip zatisnil oči, toda, kakor navadno, so me tudi nocoj vzdramila tista večna premišljevanja o bodočnosti. Zaspati nisem mogel več in da bi se vsaj za trenutek odkrižal teh morečih skrbi, sem skušal svoje misli obrniti v drugo smer. In tako so se moje misli ustavile pri pisatelju Mešku in ob njegovih »Tihih večerih«.

Ne vem, ali so res ti tih večeri tako privlačni, ali imajo res vsebinsko čudežno moč, ki človeku priključijo v spomin vse ono, kar mu je najdražje, ali res v sebi skrivajo tiste skrivnosti, za katere je človek ob dnevih — četudi so samotni — prikrajšan?

Tih večeri... Kdo naj bolj doume njihovo skrivnost, kdo naj se ob njih napije grenkih in sladkih spominov, kdo naj z njimi čuje v temno noč ob mislih na kruto sedanost in nejasno bodočnost, če ne jaz sam?

Tih večeri... Tako tiho pridejo, kakor je tih moj dom, tiho se vgnezdijo v mojo dušo in jo tako prepolijo s tihoto, da me je strah lastnega glasu.

Ob tihih večerih! Da, takrat se zame začne dan, takrat je zame vse tako sveto. In četudi so ti tih večeri tako samotni, v pravem pomenu besede tih, je vendar v njih neka skrivnost, katero more doumeti le tisti, kateremu so tihi večeri spremljevalec in mu v tej samotni nadomestja očeta in mater, brate in sestre in — Tebe, kateri je to pismo namenjeno. Če bi jim mogel vdihniti dušo, so tudi duša, kateri more človek zaupati svoje bolečine.

Četudi so tako skrivnostni, četudi imajo v sebi toliko privlačnega, nimajo pa tistega, kar človek ob njih najbolj pogreša — nimajo duše. Človek premišljuje svojo usodo, snuje načrte za bodočnost, obuja spomine na preteklost in vse to za-

lu pa so pritekli z novico, da pod smreko na oni rebri tamle na desni leži Božnik, mrtev, ves osmojen in črn, da jih je bilo groza. Pohiteli smo tja in res našli Božnika, kakor so povedali pastirji. Smreka je bila vsa osmojena, vendar je še naprej rastla, nekaj korakov proč pa je ležal mrtev Božnik. Ves je bil osmojen, črn in ožgan, da ga spoznat ni bilo; zlasti obraz mu je bil počrnel in spačen, da ga je bilo groza pogledati.

Nihče ni slišal tedaj v planini udariti strele več kakor enkrat, pa je moralo udariti v Laznika in Božnika istočasno. Za Laznika, so rekli, je bila strela prst božji, svarilo, da naj ne opusti starih planinskih navad dobrega sosedstva, za Božnika pa kazni, ker si je pozelel tuje lastnine. Celó njegova žena, je bila tega mnenja, pa zato niti znamenja ni postavila na tisto mesto. Laznik pa ga je postavil v zahvalo za čudežno rešitev.

Dolgo ne bo več vzdržalo, nihče ga ne bo obnovil in dogodek bo kmalu pozabljen. Laznikovi so ostali tedaj brez potomca in prav tako tudi Božnikovi, četudi se je Polonica zopet poročila in si to pot vzela poštenega planinca; tuji dediči so dobili in raztepli obe kmetiji.

Časi se izpreminjajo in zli dolinski duh sili vedno bolj tudi sem gori v planine. Zlo je to, pa kaj se hoče? Preživel sem vse to in vem, da ne spadam več v sedanji čas. Zastarela je moja miselnost in ne morete je razumeti, tem manj, ker se niste rodili pod Svinjo planino. Pa nič zato! Stari odhajamo, svet pa se vrti naprej po novi poti. Mislite, da ste srečni v svojem takozvanem napredku, pa ste reveži, ubogi reveži, sužnji svojih strasti in tiste, takimenovane civilizacije, kulture in ne vem, kako se še vse to imenuje. Tudi pri nas v planinah je že malo božjega in naravnega. Današnji svet ne zna več živeti, kakor je stari. Zato pa se stari mora umakniti in se umika. Pa kaj bi vam pravil, saj ne morete razumeti pravega planinca starega kova izpod Svinje planine! — Hvala za tobak, pa brez zamere in srečno!«

Starec se je dvignil in se z drsajočim korakom napotil proti rebri. Sam sem ostal pred obledelim znamenjem, nekam čudno grenko sem se zamislil...

V. F.:

Kupčija

»Torej, velja! Tri tisoč dobiš še na roko in ves dolg imaš pri meni poravnat. Saj bi ti nihče tako dobro ne plačal tvoje podrtije.«

»Lahko si vesel, da si dobil takega kupca, kot je Kramar; boljšega bi ne iztaknil nikjer,« je prigovarjal Koščak in se pomaknil bliže h Kramarju, kot da že sedaj pričakuje nagrade za svoje mešetarjenje.

Kramar je segel v žep in privlekel na dan svojo denarnico. Odpiral jo je tako, da je bilo videti, da ni prazna. Z oblastno kretnjo je porinil po mizi tri bankovce.

»Tu imaš denar. Iz bajte se pa umakni še ta teden.«

Lovre je sedel na klopi, kakor da bi ne slišal besedi, ki so mu bile namenjene. Temno je zrl na mizo, kjer so se svetile lise razlitega vina. Kozarec pred njim je bil prazen. Ko pa je zagledal denar pred seboj, so se mu zableščale oči.

»Velja!«

Segel je z desnico v ponujeno mu roko, pa jo hitro izmaknil, kot bi se bil ob dotiku opeknel. Pograbil je denar in ga porinil v žep. Koščak je že zinil, da bo zaključil kupčijo, kot se spodobi, z besedami hvale in laskanja na obe strani, ko je Lovre hipoma vstal izza mize, potegnil s klina kapo in odšel, ne da bi pozdravil.

Njegov nagli odhod je vse presenetil. Lovre, ki je brez denarja tako rad sedel v gostilni, da ga je moral Kramar poditi, čeprav mu ni bilo neljubo, da je Lovretov dolg vedno raste, je danes odšel, ko ima vendar denarja kot še menda nikoli. Žal je bilo Koščaku, še bolj pa Kramarju.

»Le kaj ga je danes obsedlo?« je vprašal Koščak.

»Menda mu vendar ni žal, da je prodal bajto. Če bi je ne kupil jaz, bi jo pa kdo drugi. Prodati bi jo moral, da se izkoplje iz dolgov,« se je nekako opravičeval Kramar.

»Bežite no; prej ko bo doma, ga bo minilo,« se je oglašil Repar.

»Najbrž bo kmalu nazaj,« se je tolažil Koščak. »Spodobi se, da pošteno zalijemo tako sijajno kupčijo, Kramar. Daj, izkaži se, no! Saj gotovo še nisi vsi sodi prazni.« Kramar je vzel liter z mize ter odšel po vino.

*

Lovre je ležal v svoji bajti na postelji. Roke je imel prekrizane pod glavo, topo je bolščal v mrak. Skozi dvoje majhnih oken se je poslavljajal dan in se umikal nastopajoči temi.

»Samo še nocoj v svoji bajti. In kje potem?« — Saj si sam kriv, se mu je oglašal nek glas. Sam si zavozil. Oče se je trudil, garal, vlačil skupaj, da si jo ti mogel zapraviti in pognati po grlu. »Moja bajta! Brigal se res nisem zanjo dosti, ali pa nič, vendar — moja je bila. Prišel sem domov, kadar sem hotel, ob vsaki uri so mi bila vrata odprta. Doma sem bil v njej, da, doma. Sedaj pa? Res sem pil. Toda zakaj mi je Kramar dajal brez denarja? Saj je vedel, da plačati ne bom mogel. In drugi? Kako so sedeli vedno pri moji mizi Koščak, Repar, Bošte, Mekar... Usta so jim vedno bila polna hvale, Lovre sem, Lovre tja... Noben večer jim ni bil predolg. Marsikatera noč je bila prekratka.

Nazadnje je Kramar pokazal svoje karte. On je vse vodil. Mojo bajto je hotel dobiti v roke, grabež, lakobnež. Nima še dovolj. Tudi meni je bajto izplel. In njegovi pomagači, posebno Koščak! Tak sosed! Sedaj se bodo smejali za mano. Jaz moram iz svoje lastne bajte. Kam?

Mislil si, Kramar, da si boš mel roke po dobri kupčiji. Ne, ne boš. Za to bo že poskrbel Lovre, tebi, grabež.«

*

Koščak se je vračal v temi domov. Pot se mu je zibala pod nogami.

»Pa sem ga zopet pošteno! Ta sladka kapljica! Danes je dal zanj Kramar, zdaj bo moral dati še Lovre. Kar tako pa ne sme ostati, kot je danes naredil. O, ne! Še ga bomo...«

Korak mu je zastal sredi ceste. Pomel si je oči, kakor da dobro ne vidi. Vendar ni bil samo privid, bila je resnica.

»Gori! Ogenj!« se mu je utrgalo iz grla. Planil je naprej; omotice ni čutil nič več.

Iz hiš so vrel ljudje. Vse je hitelo proti koncu vasi. »Lovretova bajta gori! Le kdo jo je zažgal? In veter je. Ogenj se v vas obrača. Bog nas varuj in sveti Florijan!«

Slišati je bilo kričanje, iskre so letele in svetloba ognja je metala pošastne sence po okolici. Koščak je priteklo do hiše, ki je bila že vsa v ognju. Z Lovretovo bajto sta bili komaj nekaj korakov vsak sebi.

»Casite! Pomagajte!« je prosil; njegov glas je tonil v hrup ljudi in pokanju gorečega lesa.

Naslednjega dne se je še vedno kadilo iz Lovretove bajte in Koščakove hiše.

Lovre pa je z uklenjenimi rokami med dvema orožnikoma stopal proti mestu.

Bodi vztrajna!

Tvoj Tonej

V SPOMIN PREČ.

žvabeškemu župniku

FRANCU URANŠKU

»Jaz sem dobri pastir. Dobri pastir dā svoje življenje za ovce.« Te Kristusove besede so bile življenjsko geslo pokojnega župnika, ki je vse svoje moči posvetil velikemu delu božjega kraljestva na zemlji.

Luč sveta je pokojni župnik zagledal 13. aprila 1874 v Libuči, podomače pri Hrustu v pliberški župniji. Družina se je za kratek čas preselila v Bilovce, nato pa v Šmihel k Polniku, kjer je bil pravi dom pokojnega župnika. Krščanski starši so vzgojili sina v strahu božjem in je že v mladosti kazal dobro in plemenito srce. V duhovnika je bil posvečen 19. julija 1900. Novo mašo je zapel v Šmihelu. Prvo dušnopastirsko službo je nastopil v Dobrlivasi. Kmalu je zaslovel po Podjuni kot izvrsten pridigar in spovednik. Nato je šel za kratek čas duše past v Dravograd, nato pa kot provizor v Mohliče.

Prihod v Žvabek

Leta 1905 je bil imenovan takratni župnik v Žvabeku Matija Randl za prošta v Dobrlivasi. Žvabeški farani so si želeli po-božnega domačega duhovnika in se obrnili s prošnjo na šentpavelskega opata, ki je pa-tron žvabeške župnije. Opat je prošnji ugo-dil in poslal za župnika v Žvabek Franca Uranška. V jeseni 19. oktobra 1905 je bila v Žvabeku slovesna instalacija novega župnika. V kratkem času je novi župnik obi-skal farane na domu in spoznal svojo čre-do. Kmalu je nastalo domače družinsko življenje med pastirjem in čredo. Vsi so ga vzljubili kot najboljšega prijatelja in oče-ta. Vedno so našli v njem tolažnika, svetov-alca in pomočnika.

Obnovitveno delo

Ko je docela spoznal faro, je šel na ob-novitveno delo. Pri tem delu se je držal smernic papeža Pija X. Začel je v pridigah in krščanskem nauku govoriti o Kristusovi ljubavi. Vzpodbudnim in prepričevalnim govorom se farani niso mogli ustavljati. Sledili so svojemu pastirju in goreče pri-stopali ob prvih petkih in nedeljah k sv. obhajilu. Število je vedno naraščalo. Da bi gorečnost faranov se bolj rasla, je ustanovil bratovščino presv. Srca Jezusovega, ki je bila odsej središče vsega dušnopastirskega dela za obnovev fare v Kristusovem duhu.

Vrata v svetišče božjega Srca mu je bila Marija. Romarska božja pot na Svetem mestu mu je nudila priliko, da je usmeril svoje dušno pastirsko delovanje tudi na marijansko. Vsak romarski shod mu je bi-la nova prilika, da je oznanjal z ljubečim srcem Marijino slavo. Kako rado ga je ljud-stvo poslušalo! Mnogi so prišli samo zato, da bi ga slišali in bili potolaženi v življenjskih stiskah.

Srce dobrega pastirja pa se je razodeva-lo v vsej očetovski milobi v zakramentu sv. pokore. Vabil je vernike k neusahljivemu viru božje milosti in božjega usmiljenja. Verniki so z veseljem sledili temu vabilu. Saj so našli v spovednici nebeško tolažbo, kakor nikjer na svetu. Pa ne samo domači verniki, tudi iz daljnih krajev so prihajali k njemu opravljat sv. spoved, posebno na Sveto mesto in bili vsi srečni, ko so pri njem dobili nove pobude za duhovno življe-nje.

Prosvetno delo

Po svojih močeh je skrbel za napredek v prosvetnem življenju. Ustanovil je »Katoliško slovensko izobraževalno društvo«, pri-rejal dobre igre, izpopolnjeval društveno knjižnico, vabil tuje govornike, skrbel za le-po cerkveno petje, pa tudi za petje lepih slovenskih pesmi. S tem je odvrčal mladi-no od nepoštenega veselja in slabe družšine ki tako kvarno vpliva na mlada srca.

Usmiljeni Samarijan

Njegovo sočutno srce pa je bilo prav po-sebno za bolnike in uboge. Rad je obiskoval bolnike, jih sprevideval, pomagal pa jim je tudi pri zdravljenju. Nekoč pozimi so ga klicali h kmetu na suših gorah. Bolnik je

težko obolel za pljučnico. Zdravnika ni bilo. Družina je trepetala za življenje svojega rednika in skrbnika. Po sprevidenju osta-neta župnik in cerkovnik pri bolniku, ga zdravita z mrzlo vodo in do večera je ne-varnost prešla. Kako so bili bolniki veseli njegovega obiska in njegove tolažbe! Po-magal je vsem trpečim. Vedel je za vse uboge in potrebne v župniji in vsakemu rad priskočil na pomoč. Z vzgledom in besedo je vernike vedno prosil, naj pomagajo po-trebnim in si nabirajo zakladov za večnost.

Svetovalec in kmetovalec

Pokojni župnik je bil svojim faranom tu-di vzgled izvrstnega kmetovalca. Vodil je gospodarstvo, spoznaval vse težave in po-trebe kmeta in delavca, zato mu je tudi go-spodarstvo pomagalo, da je postal kot dušni pastir vsem vse. Zato so ga verniki tem bolj spoštovali. Gospodarsko je mnogim pomagal v potrebi. Kadar se je prikazal na polju, so se ga vsi razveselili. Obiskoval je farane pri delu, se kratko z njimi pogovoril in jim vlival novega veselja v srca. Da bi faranom olajšal delo, je nabavljaj nove go-spodarske stroje in jih vsakemu rad poso-dil. Dal je pobudo in veliko gmotno pomoč, da je Žvabek dobil nov vodovod, ki bo tra-jen spomin na pokojnega župnika.

Beg iz Koroške

Kakor je bežala sv. Družina pred Hero-dom, tako je moral tudi pokojni župnik be-žati leta 1920 po plebiscitu pred nemčurji. Po njegovem begu so mu nemčurji vse iz-rópali in ko je prišel zopet k svoji čredi, je našel prazno župnišče. Bežal ni zato, ker je bil slab ali strahopeten pastir, ampak je bil dober in zaveden Slovenec. Ko je prišel nazaj, je večkrat rekel: »Ko bi tudi pri nas govorili po uradih slovensko, kako bi bilo to lepo.« Dejstvo, da so bili Slovenci vedno zapostavljeni, je vplivalo na njegovo zdrav-je in mu je tudi to duševno trpljenje po-magalo kopati grob. Ko je prišel na vladno nacizem, so tudi njega hoteli izgnati. Gnali pa so ga samo do Pliberka in tam izpustili rekoč: »Tega lahko pustimo, saj bo kmalu umrl.«

Kristusov križ

Pokojni župnik je bil v veliki meri dele-žen Kristusovega križa. Mnogo let je bole-hal. Poleg žvabeške župnije je sooskrboval

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Velika neprijetnost

O OGRCIH IN MOZOLJAVICI

Ogri in mozoljavica so večkrat mnogim, predvsem mladim ljudem v veliko nadle-go. Kako jih odpraviti?

Ogri nastanejo iz delcev loja, ki ga iz-ločajo žleze lojnice. Predno pa pridejo na površje kože, se ustavijo, odebelijo in otr-diijo in tako zamaše lojnice. Najrajši se delajo na obrazu in še posebno neprijetno je to, da na vrhu počrniijo in izgledajo kot črne pike v koži. Vsakdo, ki ta proces na lastni koži doživlja, bi se gotovo rad teh neprijetnih ogrcev znebil. In da bi jih od-stranil, kožo stiska navadno kar s prsti. Ta način odpravljanja ogrcev pa je silno nevaren. Ne samo da pušča neprijetne in vidne sledove, kot so modrikasto rdeče li-se ali celo večje oteklina, ampak s takim stiskanjem ranimo lahko kožo in podkož-no tkivo v globljih plasteh in povzročimo okužitev, kar ima za posledico nove, boleče tvore.

Če hočemo po pravilni poti odstraniti ogrce, moramo najprej pošteno zmehčati kožo tam, kjer se ogri nahajajo. Zmeh-čamo pa kožo najbolje z vročimi obkladki, še bolj uspešne pa so parne kožne ko-peli.

Parne kopeli obraza so uspešne ne sa-mo pri odstranjevanju ogrcev, ampak so sploh priporočljive za stalno nego obraza. Koristijo pa tudi, če smo prehlajeni ali podobno. Postopek je čisto enostaven. Lo-nec vroče vode — ne vrele — postavimo na mizo ali na stol ter se sklonimo z ob-razom približno 15 cm nad vodo. Glavo in loncec pa dobro prekrijemo z veliko brisa-čo, še boljše nam služi v ta namen parkrat zložena rjuha. Tako sklónjeni nad loncem ostanemo 6 — 8 minut. Po tem času si obraz otaremo in posušimo s svežo, mehko brisačo. Najbolj uspešne so take kopeli zvečer pred spanjem. Paziti pa moramo, da se ne bomo izpostavljali s tako razgre-to kožo prevelikim toplotnim izpremem-bam. Namesto čiste vode lahko uporab-ljamo za kopeli tudi mešanico lipovega in kamiličnega čaja.

Iz tako zmehčane kože bomo brez več-jega truda spravili ogrce. Vendar tudi se-daj ne smemo delati tega z nohti ali s kakšnimi trdnimi pripravami (pincetami).

župnijo sv. Jakoba na Suhi, ki ni imela lastnega duhovnika. Medtem je večkrat oskrboval še župnijo sv. Miklavža v Goren-čah. Ni čuda, da so po tako napornem delu in dolgih težavnih dušnopastirskih poteh njegove telesne moči pešale. S trpljenjem si je služil večno krono in izprosil milosti za njemu izročeno čredo. Svoje trpljenje pa je daroval tudi za duhovniški naraščaj. Za-vedal se je, kako velika in nad vse važna zadeva našega naroda je duhovnik. Podpi-ral je študente, ki so se pripravljali na du-hovniški poklic. Sam pa jim je dajal naj-lepši vzgled pravega duhovnika.

V knjigi življenja

Zadnja leta je njegovo zdravstveno sta-nje vidno pešalo. Na praznik Brezmadežnega spočetja 8. decembra 1947 je še za-dnjič daroval slovesno sv. mašo, zadnjič govoril svojim faranom, zadnjič delil sv. obhajilo. Na ta dan se je začela njegova velika življenska daritev in se bližala izpo-polnitvi. Zadel ga je mrtvoud. Pomoči je šel iskat v zdravilišče v Celovec, kjer so mu

Nekaj o Egiptu in piramidah

Egipt je pač dežela, o kateri smo slišali praviti, še ko smo bili otroci. Sveto pismo ve lepe zgodbe o egiptovskem Jožefu, o treh kraljih, ki so prišli iz Egipta in tako naprej.

Dejstvo je, da je Egipt lepa, nadvse ro-dovitna pokrajina, ki jo reka Nil namaka in ji daje rodovitnost. Nil izvira visoko go-ri v Abesiniji, izliva pa se v Sredozemsko morje. Pokrajina ob njem je čudovito lepa. Podnebje v njegovi dolini je brez snega in mraza, sinje nebo skoraj brez oblakov, sončna svetloba je svilenó-mehka, rastlin-stvo nikdar ne preneha in polja rode po-leti in pozimi. Prebivalstvo v egiptovski deželi je nadvse pisano: bele, rjave in črne polti.

Kdo še ni slišal o faraonih? To so egi-ptovski kralji iz starodavnih časov. Ze pred več tisoč leti so imeli svojo državo. Prvi faraon je vladal okrog 3500 let pred Kristusovim rojstvom. Faraoni so sicer že da-vno izumrli, njihova dela pa so ostala in to so vsakomur znane egiptovske piramide.

hoteli rešiti življenje tako, da bi mu od-rezali nogo. Bog pa te žrtve ni več zahte-val. Dobro pripravljenega ga je 29. januar-ja 1948 poklical k sebi. Dobri pastir je od-šel k večnemu dobremu Pastirju.

Dobrega župnika ni več. Odšel je v več-nost. V svojo faro je prišel še enkrat, ko so ga polagali k večnemu počitku. Dan pogre-ba je pokazal, kako so farani ljubili svoje-ga pastirja. Iz vse Podjune je prihitelo ljudstvo na pogreb in 28 njegovih sobratov se je prišlo posloviti od njega. K večnemu počitku so ga položili na kraj, kjer počiva nekdanji prednik, župnik Leskovar. Bene-dictus... Hvaljen, Gospod Bog, kipi ob grobu iz src vseh navzočih. Hvaljen Gos-pod, ki je dal takega duhovnika po božjem Srcu, dobrega pastirja in sejalca na božji njivi našega vernega ljudstva. Blagi po-kojnik naj prosí pri Očetu za svojo čredo, da bo srečno priromala k njemu, kjer pase vse večni pastir. Prosi naj pri Njemu za naš rod, ki trpi v velikih stiskah današnje-ga časa.

Njegov duh je odšel. Njegov spomin pa bo živel v srcih vseh faranov in vseh, ki so ga poznali in spoznali v njem nadvse pri-jaznega in dobrotljivega duhovnika. Nje-gova dela so zapisana v knjigi življenja.

Ker so faraoni živeli v veri, da je zemeljska smrt le začasna, so hoteli telo obvarovati vplivov razdirajočega časa in so dali po-staviti velikanske, kot koničasta gora ogro-mne stavbe iz oklesanega kamna. Piramide so grobovi. Veliko je še danes ohranjenih in leže v bližini arabske vasi Gizeh, približno 15 kilometrov od egiptovskega glavne-ga mesta Kahire (mi mu po italijanskem vzorcu pravimo Kairo). Piramide pri Gizeh so stare najmanj 5000 let.

Tudi danes vladajo Egiptu kralji. Seda-nji kralj Faruk je znal s pametno politiko iznovejati neodvisnost za svojo državo. Njena prestolnica, milijonsko mesto Kahira, — Egipčani mu pravijo »Masr el-Kahira«, kar pomeni »ponosna Kahira«, leži ob vzhodnem robu večno zelene Nilske doline. Na zapadni strani se vali proti morju »reka rek«, čarobni Nil, katerega so nekdanj po-božje častili. Na njegovih bregovih sanjajo palme, rasto akacije, poprovo drevo, bana-ne, vinska trta ter nasadi južnega sadja. V nilski dolini v smeri proti puščavi Sa-hari so nepregledni bombažni nasadi.

Iz Kahire do piramid, kot smo prej ome-nili, ni daleč. Kmalu jih zagledaš in čim bliže si, tem bolj ti rasto v oblake. Neizbri-sen je vtis, ki ga napravijo te kamenite pošasti, dokaz, kaj je že nekdanj zmogla člo-veška podjetnost. Te piramide pa niso žele vedno le obhudevanja, temveč tudi sovra-štvo. Mohamedanci so bili sklenili, da jih je treba razdreti, ker jih ni Alah postavil. Mnogi so se lotile dela, pa jim ni uspelo. Preogromne so bile. Pregoreči Alahovi ver-niki so morali svoj namen opustiti in od takrat imenujemo piramide »gore strahu« in sfingo, velikanskega kamenitega leva s človeško glavo, ki je velik kot naše cerkve s stolpom, so imenovali »očeta strahu«.

Piramide skrivajo v svoji notranjosti ve-likanske starinske vrednosti. Nekatere se je posrečilo odkriti, druge še čakajo. V no-tranjosti piramid so labirinti hodnikov, v njih je končalo že na stotine vnetih razi-skovalcev. Vzroka vedno ni bilo mogoče ugotoviti in tako še danes kroži po deželi nešteto legend o skrivnostnih silah, ki vla-dajo v njih notranjosti. Tudi sicer je Egipt posejan z ostanki iz starih, mogočnih ča-sov. Mnogoja starin je tako neizmerna, da jih najboljša pero ne more opisati, egipto-logija je postala znanstvena panoga, po-prišče, kjer se še vedno raziskuje in kjer bo človeštvo doživelo še velika odkritja.

mного učinkovitih sredstev: kozarec sveže vode zjutraj na tešče, večji kozarec vode, v katerem je raztopljena velika žlica gren-ke (karlovarske) soli, najučinkovitejše pa je ricinovo olje. Mnogi radi uporabljajo namesto navedenih pripomočkov odvajal-ne čaje, ki tudi dobro pomagajo.

Zanimalo vas bo, če menstruacija tudi vpliva na kožo in mozoljavico. Dejstvo, da se mozoljavica najrajši začne pojavljati v času dozorevanja, bi moglo kazati na neko zvezo med enim in drugim. Vendar na splošno je to težko trditi. Zato je najbolje, da se vsaka zase v takem primeru obrne k zdravniku po nasvet.

Tudi slabokrvnost in slaba hrana ugo-dno vpliva na razvoj mozoljavice. V takih primerih najbolj pomaga hrana, ki je bo-gata na vitaminih (sadje, zelenjava) in iz-prememba podnebja. Zunanja sredstva, ki bi jih kot mazila, kreme in mila uporab-ljali na koži, ne zadostujejo za odpravo ogrcev in mozoljavice. So le pomožna sred-stva glavnim zdravilom. Če pa jih uporab-ljamo, jih uporabljajmo le po nasvetu zdravnika, sicer bodo koži več škodila kot koristila.

Za naše gospodarje

O snegu in vlagi

GOSPODARSKO KRAMLIJANJE

»Snega nam je letos res nasulo, da je kaj in tudi mrzla kar dobro pritiska«, je pravil Vreže one nedelje večer, ko so se pri Podrekarju sešli vaški gospodarji, da se zopet kaj pametnega pomenijo in si tako skrajšajo dolge zimske večere, kakor so se bili domenili.

»Le sipa naj ga še, da se zemlja pošteno napije in ne bo trpela suše prihodnje leto«, je pritrdil Jernač. »Suha zima kmetu nikdar dobre letine ne obeta! Če ni v zemlji izdatne zaloge zimske vlage, je poleti že kratkotrajna suša izsuši do kosti, pa nima potem niti živina kaj popasti, kaj šele kossec odkositi. Obilo snega obeta vedno tudi kmetu obilo pridelkov, tako pravi že star pregovor, ki se je še vedno obnesel.«

»To pa drži, to«, je pritrdil Smrekar, ki je bil že močno v letih, imel zelo dober spomin in so ga vsi cenili ostali radi njegovih bogatih izkušenj. »Dobro se spominjam nekega leta še pred prvo svetovno vojno, ko je bila izredno slaba letina, kakor je ne pomnim nikdar prej in tudi pozneje ne. Suša je že spomladi požgala travnike in pašnike, da skoro ni bilo kaj kositi, živina pa je bežala z osmojenih pašnikov raje v sence. Žito je bilo tako suho, da si ga lahko mlatil takoj, ko si ga požel, le da je bilo klasje preklicano majhno in še tisto večinoma puhlo. Krompir je bil droben in nismo ga nakopali dosti več, kakor pa smo ga posadili. Izredno suho leto je bilo tedaj, ki so se ga pametni gospodarji že pozimi bali. Tistemu letu je namreč predhodila zima, kakor je ljudje niso pomnili. Vso zimo je bilo vedro kakor o kresu, tudi mrzlo nič kaj posebno ne in šele par dni pred Svečnico smo dobili prvi sneg. Toda bilo ga je malo in še tisti ni dolgo držal. O kaki zalogi zimske vlage tedaj res ni bilo govora, zato pa so se kmetje tudi tisti bali suše že pozimi. In vendar! Tvoj oče, Vreže, je ipak še pridelal nekaj zrnja in tudi krompir mu je bolj obrodil kakor drugim. Bil pa je mojster v obdelovanju zemlje in tudi ti ne zaostajaš dosti za njim, kolikor vem. Sicer pa se je vsak lahko mnogo koristnega naučil od njega, če je hotel. Nespameten je, kdor se drži starih navad kakor pijanec plota in se ne opirne novotarij, če vidi jasno kakor na dani, da so pametne in koristne.«

»Pa veš ti, Vreže«, je hotel vedeti Podrekar, »zakaj je imel tvoj oče v tistem letu v kljub suši le boljše pridelke kakor drugi?«

»Seveda vem, saj mi je dostikrat pripovedoval o tem«, je odgovoril Vreže. »Moj oče je že tedaj imel navado preorati vso nezasejano zemljo že v jeseni in jo pustiti v surovi brazdi čez zimo. Spomladi nikoli ni oral, temveč je le s kultivatorjem ter brano zrahljal in zravnal zemljo in jo pripravil za setev. Na ta način je vsa zimska vlaga ostala v zemlji, ni izpuhtela in zato zemlja le ni toliko trpela od suše.«

»Toda Smrekar je dejal, da je bila tudi zima že izredno suha in torej zimske vlage v zemlji sploh ni bilo«, je ugovarjal Podrekar.

»Mnogo je sicer res ni bilo, toda nekaj pa le in tudi nekaj je še vedno boljše kot nič«, je nadaljeval Vreže. »Sicer pa se Smrekar gotovo tudi še spominja, da je bila tedaj jesen nenavadno deževna, da je bilo dan na dan prav tja do nastopa prvega mraza v toliko meri, da so dolinci kar plavalji. Dež na dež potem pa suha zima, tako je bilo!«

»Pa misliš, Vreže«, se je vmešal Cenc, »da je samo zato imel tvoj oče vključ suši boljše pridelke, ker je preoral vse jeseni in spomladi sploh ni privlekel pluga na njivo?«

»Samo zato pa ne, čeprav je bilo tudi to za njegov uspeh neobhodno potrebno. Saj še nisem končal, pustite me, da povem naprej, saj nimam nič skrivati in vsakomur privoščim, da se okoristi z njegovimi izkušnjami prav tako, kakor sem se jaz. Zato pa poslušajte dalje!

Spomladi je bilo tedaj že kar suho, pa je oče žita najprej povaljal, potem pa jih takoj zopet povlekel z lahko brano, travnike ter pašnike pa je pošteno razmršil s travniško brano, ki jo je imel tedaj še edini v vasi.«

»Čemu pa je žita najprej povaljal, potem pa zopet prevlekel? Zastonjsko delo je bilo to«, je menil Ahac, ki je bil prvič na kramljanju.

»Zima je bila brez snega«, je zopet nadaljeval Vreže, »pa je zemlja povrhu vključ slabemu mrazu le zmrznila v trdo skorjo. Če zmrzne voda v posodi, jo razžene, ker rabi led več prostora. Če pa zmrzne voda v zemlji, se skorja tu in tam vzboči, žitne koreninice obvisijo v zraku in če ne boš žita povaljal ter jih na ta način pritisnil nazaj k zemlji, boš kmalu imel rumene lise v tvojem žitnem polju; da je žito pomrznilo, pravimo v takem primeru.«

»Že prav, že«, je ugovarjal zopet Ahac, »toda čemu pa potem takoj zopet brnati?«

»To pa radi vlage, da ostane v zemlji in ne izpuhti v zrak«, je smeje odgovarjal Vreže sitnemu Ahacu.

»Tega pa ne razumem«, je ugovarjal zopet nejeverni Ahac. »Mislim namreč, da iz zrahljane zemlje vlaga vedno bolj in hitreje izpuhteva kakor pa iz močno stlačene.«

»Tako bi marsikdo mislil, vendar to ne drži«, je smehljaje zopet nadaljeval Vreže, »prav narobe je res. Pri petrolejki ti petrolej po stenju prihaja pod kloboček, kjer izgoreva, spodaj v posodi pa ga je vedno manj. Prereži stenj in petrolejka bo ugasnila. Slično je v zemlji. Vlaga iz zemlje prihaja po neštevilnih majhnih stenjih na površje in izpuhteva. Če pa zemljo z branjem ali okopavanjem zrahljaš,

večino teh stenjev pretrgaš in vlaga ne more več na površje ter izpuhtevati. Seveda pa so stenji ali kapilari, kakor jih pravilno imenujemo, pretrgani le pri vrhu, kjer je zemlja okopana. Globlje doli v neokopani zemlji pa so dobro povezani ter pridno delujejo in vlečejo zimsko vlago, ki se je globoko zalezla, k površju v okopano zemljo, kjer se nahajajo rastlinske koreninice in ki jim zlasti v sušnih letih pride ta vlaga silno prav.«

»Hudimana, tole je pa res zanimivo«, se je navduševal Cenc, »potemtakem okopavamo tudi zato, da zadržimo vlago v zemlji in ne samo radi plevela, kakor sem mislil?«

»Seveda«, je pritrdil Vreže. »Med letom rahljamo zemljo s tem, da jo branamo in okopavamo, prvenstveno radi tega, da zmanjšamo tik pod površjem njeno kapilarnost, kakor temu pravijo, torej da zadržimo v zemlji vlago od vsakokratnih padavin in pa da zalogo zimske vlage iz spodnjih plasti spravimo pod površje k rastlinskim koreninam. Seveda pa je rahljanje zemlje potrebno tudi radi tega, da omogočimo nujno potreben dostop zraka v zemljo in koncem koncev pa tudi, da uničimo morebitni plevel. Pri nas imamo tudi v še tako suhih letih vsaj mimoidoče plove, če že ne pravega dežja. Po vsaki plohi pa navadno takoj zopet pripeče sonce in zapeče površino zemlje na njivi v trdo skorjo. Tedaj pravimo, da je kapilarnost največja, to se pravi, da so vsi stenji povezani in hitro delujejo, da čimprej iz vlečejo pičo vlago zopet iz zemlje. Zato pa pameten kmet nikdar ne more reči, kolikokrat treba okopati koruso, krompir itd. Pravilen odgovor na tako vprašanje namreč je: vsakokrat, kadar sonce zapeče površino zemlje v skorjo, da na ta način prerušimo kapilarnost in s tem preprečimo izpuhtevanje vlage, istočasno pa omogočimo neobhodno potreben dostop zraka. Seveda pa moraš z okopavanjem hiteti, kadar ti sonce po plohi zapeče zemljo, kajti če boš predolgo odlašal, bo postala skorja tako trda in debela, da niti z okopalnikom, niti z motiko ne boš opravil nič več.«

»Vidiš ga, šmenta«, se je udal uporni Ahac, »pa bi utegnili res biti tako! Pa je tvoj oče tisto nenavadno sušno leto tudi toliko okopal?«

»Seveda je«, je pritrdil Vreže, »pa o tem bo vedel Smrekar največ povedati.«

»Okopal pa je, okopal«, je povzel Smrekar, »okopal tako, da so se mu vsi smejali, jeseni pa se je smejal on, ker je pridelal več, kakor kdorkoli drugi. Že spomladi je branal travnike in žitna polja, da se je kar kadilo za njim. Ljudje so rekli, da je obnorel in da bo uničil še tisto, kar je suša pustila. Tekom leta dežja ni bilo, toda hudih ur, groma, treska ter ploh pa še kar dovolj. Potem pa je seveda pripeklo takoj zopet sonce in zapelo zemljo, kakor da je zmrznila. Prihodnji dan pa je Vreže že zopet podil konje po njivi in okopal, vsa družina pa je še dopolnjevala za njim z motikami. Ali ni res, Vreže?«

»Seveda je«, se je smejal le-ta.

»Pa so ga vpraševali sosedje, kaj vendar počne. I, kaj, je odgovarjal smehljaje, dobri Bog je le poslal zopet nekaj vlage, pa moram hiteti, da jo zadržim v zemlji, da

mi ne izpuhti zopet pod to žgoče sonce. Ljudje so zmajevali z glavami, toda posnemali ga niso in to jim je bilo v škodo, kakor so se o tem potem jeseni le predobro prepričali.«

»Pravilno in smotrno obdelovanje zemlje nikakor ni tako enostavna stvar, kakor bi kdo mislil,« je povzel Jurač, »in tvoj oče, Vreže, je bil mojster v tem. Njegov sosed sem bil in se mnogo naučil od njega. Škoda, da ga ni več med nami! Ti ga skušaj posnemati, Vreže, in prav tako tudi jaz in prepričan sem, da bi pridelki naše zemlje bili mnogo boljši in obilnejši, če bi preorali vso nezasejano zemljo vedno že v jeseni, če bi spomladi nekoliko bolj rabili brane, njivske in travniške ter če bi vedno dovolj in ob pravem času okopavali.«

»In tudi suša bi povzročila mnogo manj škode, če bi vsako, tudi najmanjšo vlago zadržali v zemlji s tem, da bi vedno s pravočasnim okopavanjem preprečili njeno izpuhtevanje,« je pritegnil Vreže.

»Tako je«, je pritrdil Smrekar in ostali so mu živahno prikimali. »Prihodnje nedelje večer pa se najdemo zopet pri meni, če vam je prav.«

»Prav, prav,« so pritrdili živahno vsi naenkrat soglasno. »Takile razgovori nam bodo le v korist vsem skupaj in z njimi bomo na najboljši način ubili dolge zimske večere. Prihodnjo nedeljo torej pa pri tebi, Smrekar, le dobrega tolvkova pripravi!«

Gospodarske vesti

ŽELEZO IN JEKLO

V letu pred priključitvijo Avstrije k Nemčiji, torej v letu 1937, je največje podjetje proizvodnje železa v Avstriji, Alpine-montanska družba, proizvela 304.000 ton surovega železa, 451.000 ton surovega jekla in 381.000 ton valjanega železa.

V letu 1947, torej deset let pozneje, pa so bile odgovarjajoče številke: 188.000 ton surovega železa, 247.000 ton surovega jekla in 205.000 ton valjanega železa.

Ker so potrebe danes mnogo večje, kot pa so bile leta 1937, proizvodnja pa je mnogo nižja, je razumljivo, zakaj je tako veliko pomanjkanja železa. Razen tega so danes še velike količine železa predvidene za izvoz, česar leta 1937 ni bilo.

Še večje izvozne obveznosti kot Alpine-montanska družba, imajo železarne v Linzu, drugo največje železarsko podjetje v Avstriji.

ALUMINIJ

Koncem februarja bo spet v obratu največja tovarna za proizvodnjo aluminija v Avstriji, to je Ranshofen na Gor. Avstrijskem. Obrat bo začel s proizvodnjo 500 ton aluminija mesečno in bo to proizvodnjo stopnjeval na 1.500 ton aluminija mesečno.

Surovine za proizvodnjo aluminija dobiva podjetje iz Francije, kamor mora nato po pogodbi oddati 40% proizvodnje, le 60% proizvodnje aluminija ostane pri nas.

Potrebe po aluminiju so zaradi mnogostranske njegove uporabe izredno velike. Saj bi potrebovale samo avstrijske elektrarne skoraj vso letno proizvodnjo, to je 15.000 ton aluminijeve žice.

(Nadaljevanje na 8. strani.)

JANEZ JALEN:

Ovčar Marko

39.

Podlipnik pa je nadaljeval: »Veš, pa tudi mene ni nič sram pred tabo, čeprav vem, da si vse natančno slišal, kaj sva se tisti večer pogovarjala z Anco v kamri, in nje tudi ni treba biti sram. Pred tabo! Drugim pa nikar ne pravi, kako se imava z Anco rada.«

»Ne bom, ne bom«, je spet hitel Marko pomirjevati Ceno.

Podlipnik pa je še govoril: »Kar se pa Ančke tiče, naj pa ostane pri tem, kakor sem vama o svetem Klemenču povedal, takrat v kuhinji, ko je prišla s hrastovim pušljcem za ruto. Počakajmo, da bo sama svoja. Je še nekaj let do takrat in kdor je kaj prida, še marsikaj lahko naredi. Vidi pa, Marko, če boš kaj potreboval, da ti bo Podlipnik vselej pomagal, če ti bo le mogel. Anco si mi rešil.«

Marka je vsega prevzelo, da ni mogel drugega reči kakor: »Ata!«

Podlipnik se mu je pa nasmejal: »Rekel bi ti, da me tikaj in reci Ceni, pa če si Ančka ne bo premislila, bi ti bilo nerodno, ko bi mi moral, kadar boš njen mož, spet reči 'Vi' in me klicati za ata.«

»Tikal bi vas težko.«

Oba sta vedela, da drug drugega spoštujeta. Obmolnila sta in Marko je zaostal.

Prav trdo za Mostami, ko sta se že vracala z medvedom, je pa Ceno po daljšem premisleku ustavil konja in stopil k Marku in povedal še tole: »Z Lenčkom sva tudi že govorila. Nič ti ne branim, silil te pa

tudi ne bom. Samo prosim te: Pridi rajši k meni za vozarja.«

»Saj bi, pa vi jih že imate in ne maram nikogar izpodrivati«, je pomišljal Marko.

»Naj te nič ne skrbi. Ne boš nikogar izpodrinil. Samo reci, da prideš.«

»Veste, da najrajši k vam.«

»Prideš?«

»Pridem!«

»Velja!«

»Velja!«

Dala sta si roko. Podlipnik je sklonil pogovor: »Sedaj sva se pa midva vse pogovorila in sva dobro popravila, kar je bilo zavoženega.« Pognal je žrebca: »Hi!« Marko pa je zaukal, zaukal! V Mostah so mislili, da zato, ker je pripeljal medveda, pa je bilo to najmanj, zaradi česar je bil Marko vesel.

V dveh gostilnah sta se ustavila Ceno in Marko in Podlipnik je plačeval za pijačo. Vse je drlo gledat ubitega medveda, le Višnarjevega Šimna, Stojanovega Jaka in Grosa iz Most ni bilo blizu.

V Krnicah je Marko prosil Podlipnika, naj pelje medveda kar k Podlipniku, če mu je prav, ker ga on nima pravzaprav kje odreti, ko nima skednja. Res. Lahko bi ga odril na vrtu, pa saj ni Rozalki ali Manici obljubil, da ubije medveda; Ančki je, naj bo vesela.

Ceno je rad zavil na svoj dvor, ker se je vselej rad postavil in je veliko dal na čast hiše in je vedel, da bodo Krničani tudi prav razumeli, češ, Marko ga je, Podlipnikov ovčar; kako je imel prav Ceno, da se ni oziral na Podrobarja. O, Ceno!

Bolj kakor medveda in časti sta bili veseli Ančka in Podlipnica, ko sta iz obzora v vseh videli, da sta se Ceno in Mar-

ko vrnila vsa izpremenjena in da bosta sedaj ostala do smrti prijatelja.

Vsa vas je prihajala gledat ubitega medveda; tudi Podrobar, Rotija in Tevž so prišli, le da so ti trije molčali, ko so drugi vsi poveljali Marka in hvallili Ceno.

Ančka ni strpela. Hitro je našla priliko, da sta bila z Markom sama in moral ji je vse povedati. Kar požirala je besede, se smejala in od veselja je imela solzne oči: »Kako je rekel ata? Če se Ančka ne premisli. Naj se ne tolaži, Ančka bo ostala do smrti teh misli, kakor je danes, in Marka ne da in ga ne da, zato ker ga ne da.« Marko ji še odgovoriti ni utegnil, tako urno se je zasukala in tekla pravit mami.

Toliko veselja že več let ni bilo pri Podlipniku kakor ta dan. Le Cenu, ki je gledal otroke, ko so se prerivali okoli voza, in se je spomnil, kako bi bil Cenek danes vesel, se je za hip pomračil obraz. Pa je pomislil: »Če bi bil Bog takrat mene vprašal, koga naj vzame, bi bil v hudih zadregah. Danes pa ne več. Fanta bi dal, ne Ance.«

Zvečer je Marko zavriskal na vasi. Podlipnika še nista spala. In je rekla Anca nje-mu: »Ali ga slišiš?«

»Slišim. Marko je. Lahko vriska.«

»Cena!« ga je skrivnostno še enkrat poklicala Anca.

»Kaj je, Ančka?«

»Ali boš kaj hudo žalosten, če bo dekleček in ne fantek?«

Cenu je kar sapa zastala, tako se je začudil: »Kaaaj! Aaaančka!«

Podlipnica pa ga je pobožala po laseh, kakor je imela navado, in se mu je smehljala: »Res je, Ceno.«

Ceno je sedel na postelji in široko zamahnil z rokami: »Dekleček ali fantek. Ka-

kor je? Bogu prav. In pa. Saj sva se mlada vzela in sva še sedaj mlada, ko nama je prvega otroka že Marko prevzel.«

Marko je še enkrat zavriskal na vasi. Podlipnik pa je objel svojo ženo in od samega veselja skoraj vso noč ni spal.

*

Drevje je zelenelo.

V Krnicah na Podlipnikovem dvoru pa so stali zaprežene štirje parizarji. Predzadnji je bil nov. Na škarje za ojesom je bila na ta parizar prikovana kasa. Kot prednji par sta bila vprežena dva fuksa, kot zadnji par pa dva temna žrebca; gorje mu, kdor bi se drznil razbijati kaso za njihovi-mi kopiti. Na levem žrebcu je sedel Primožev Marko, šop vajeti je držal v desni, v levi pa težek koprivec, od katerega je vise dolg bič. Vsak, kdor se količkaj spozna na konje, je lahko videl, da se žrebec in Marko dobro poznata in da Marko danes tega konja ni prvič zajezdil.

Na prični pod parizarjem je ležal mlad Koca in od samega veselja polajeval.

Na pragu pa so stale Rozalka in Manica in Ančka. Ančki se je dobro zdelo, ker je vodil Marko tako lepo vprego, in težko je bilo, ker je odhajal.

Iz hiše sta prišla Podlipnika, on in ona Ceno je vzel Jožu vajeti iz rok, sedel na zadnji parizar in ukazal: »Miha! Počeni!«

Srečno pot je voščila Mihu Franca, on pa njej srečno planino, počil z bičem in odprl skozi lesa.

Ančko je stisnilo za srce. Stekla je Marku, da mu še enkrat stisne roko. Pa kaj? Z desno je že nategnil vajeti, v levi pa držal koprivec in ga ni smel spustiti. V leve roke sploh dati ne sme, pomeni nesrečo. Objela mu jo je z obema rokama, pa jo

Izpod domače lipe

ŠMIEHEL NAD PLIBERKOM

V nedeljo, 15. februarja so nas obiskala dekleta iz Globasnice in so nam pokazala, kako spretno se znajo gibati na odru. Najprej so poskrbele za dobro voljo in smeh s prizorom: »V posredovalnici«, potem pa so zelo lepo igrale resno in vspodbudno igro: »Najdena hči«. Vsebinske igre je vzela iz prvih stoletij krščanstva in pokaže, kako je krščanstvo z neomajno vero in ljubeznijo premagovalo tedanji trdi rimski poganski svet. Igralkam smo za to igro zelo hvaležni in si želimo pogosto kaj takega videti na našem odru. Tudi nam je danes tako potrebna močna in živa vera, kakor smo jo videli v igri v vlogi Irme. — Ob tej priliki je bila lepo deklamirana Gregorčičeva pesem: »Pepelečni noči« in dekleta iz Strpne vasi so igrale kratko deklislo igro: »Klic božji«, ki je misijonske vsebine.

Predpust smo srečno končali in smo resno začeli postni čas. Povsod okrog Šmiehla bodo kmalu imeli novo električno luč, v Šmiehelu pa smo še vedno v temi. Videti je, da še ne bo kmalu kaj. Pa vzemimo to za pokoro in lepo potrpežljivo čakajmo.

LJUBELJ

Že lansko leto smo poročali o domu sv. Jožefa na Ljubelju. Hiša ni niti cerkvena niti občinska last, ampak last verske ustanove. Hiše se Hitler ni polakomnil, ker si njegov režim od nje ni obetal nobene koristi. V tem domu ali hiši je soba, kjer prenočuje duhovnik, kadar je v št. Lenartu na Ljubelju maša. V hiši je bila do zadnjega tudi ljudska šola. Občina je sklenila sezidati novo šolo, ker je bil dom v takem stanju, da Bog pomagaj. Stranišče se je posulo in streha je bila tako preluknjana, da je od vseh strani teklo skozi. Na dveh straneh sta bili taki luknji, da je človek lahko zlezal skozi. Nič čudnega, če je prišlo v sobo, čeprav so ljudje nastavili pod streho skoraj vso posodo, kar so jo imeli. Kar se je dalo, so pokrili z deskami. Kjer je bila šola, je tako teklo skozi, da so se šolarji morali skupaj stisniti, ker so bile klopi mokre, da ni moglo sedeti v njih. Posebno se je bilo bati, da bi padel strop na glavo. Staro šolo so lansko jesen začeli pozno popravljati. Prišel je en sam zidar s pogojem, da mu morajo kmetje dati hrano. Danes se seveda vsak boji za svoje, ker nihče nima preveč. Zato je delo počasi napredovalo in prišla je zima, z njo pa dež in sneg. Ko je bilo treba pokriti streho, ni bilo lesa, ki je še danes večji del v hosti. Zid, ki ga je naredil zidar, je bil le za silo pokrit in ko je prišlo slabo vreme, je veter deske kar pometal. Meseca decembra je deževje zid popolnoma premočilo. Delavci, ki so zid na novo pokrili, so rekli, da mu treba vse skupaj podreti in na novo pozidati. K temu je treba pripomniti, da se je neki tukajšnji trgovec ponudil popraviti hišo na svoje stroške, če mu jo prepuštiljo v brezplačno uporabo za določeno dobo, potem bi jo pa občina dobila nazaj, in bi ji ne bilo treba ničesar plačati za popravilo.

je morala takoj spustiti, ker je bil Marko že na vrsti, da požene.

Pok! »Hi, hot!« Marko je previdno vodil razigrane konje okrog vogla.

Po stagnah so ropotali parizarji, peketalci konji, lajali psi in pokali biči. Podlipnikova Ančka pa je zamišljeno sedla k mizi v kuhinji. Pa je stopila k njej mama, da jo potolaži: »Vidiš, tako živimo žene vozarjev. Veliko veselega in veliko bridkega doživljamo, pa je vedno lepo. Boš videla, ko se navadiš.«

In Ančka je vstala in se zasukala po delu.

Po cesti čez Blata pa so drdrali štirje parizarji. Marko se je ozrl v Reber in videl trope jarcev, ki so se premikali kakor plazovi za pašo. Na Mali so stale krave, v Pečeh so bile raztresene koze.

Ovčarji so vsi trobili Marku v pozdrav in vozarji so jim s pokanjem bičev odgovarjali.

Kozarjev rog v Pečeh se pa ni oglasil niti enkrat. Pasel je namreč koze za Koračkom Tevž, ker ga Lukež ni maral več za tretjineka, da ne bo delal v planini za dražbo, in tudi nobeden izmed gospodarjev ša ni hotel vzeti za ovčarja; preveč so mu zamerili, ker je spustil Marku jarce iz staja.

Vozarji so imeli domače gore za hrbtom in se niso več ozirali. Podlipnik pa je tako sedel, da je videl gore med Kranjsko in Koroško.

»Marko! Pogledj!« je poklical Cena.

Marko se je okrenil na sedlu in videl Podlipnika, kako z bičem kaže nazaj v domače gore. Kar grozno je bilo videti veliki dim, ki se je valil med Pečmi in Vrtačo, med Stolom in Begunjsko, kakor hudooren oblak, pred katerim trepetajo lju-

Tako zanimive šole menda ni v vsej deželi. Verjamemo, da si občina težko pomaga. Toda ljudje ne potrebujejo šolskih palač, ampak šola naj bo vsaj taka, da so v njej otroci varni življenja.

HAMEČ PRI GREBINJU

Prvič se oglašamo iz našega kraja z namenom, da Vam povemo, kako smo preživeli pustni čas. Že mesec dni prej smo se pripravljali na pustno nedeljo z dvema veselogrami. Eno igro so pripravljala dekleta, drugo pa fantje.

Na pustno nedeljo se je udeležilo igre lepo število ljudi in je bila dvorana nabito polna. Vsak je bil radoveden, kako bodo igrali igralci, ki so prvič nastopili na odru. Ob koncu smo z veseljem ugotovili, da je šlo dobro. Hvala vsem igralcem, ki so se tako potrudili. Posebej hvalo izrekamo našemu Francetu, ki je vse tako požrtvovalno vodil. Po končani igri smo šli h kmetu »Hartelnu«, kjer je bila zabava.

Povedati hočemo, kakšne običaje imamo pri nas in kako pridemo poci do zabave.

Kadar kdo kmetov zakolje prašiča, je nevarno, da bi kdo ukradel svinjsko glavo. Če mu jo pa kljub pazljivosti ukradejo, potem kmet ve, da hočejo tatovi pri njem napraviti zabavo. »Tatovi«, ki so ukradli glavo, imajo polne roke dela. Najprej razpošljejo povabila vsem bližnjim kmetom, ki naj bi prišli na določeni dan h kmetu, ki mu je bila ukradena svinjska glava. Potem izberejo nekaj bistroumnih fantov, ki znajo zbijati šale. Enega določijo za »orožnika«, drugega za »sodnika«, tretji je »branič« in nekaj »zagovornikov« je tudi zraven. Vsak se po svojem »poklicu« maskira. Tatovi povabijo tudi muzikante. Ukradeno glavo najprej skuhamo, potem jo položijo na nosilnice, lepo okrasijo s smrekovimi vejami, rožami in kričecim papirjem.

Ko je vse to pripravljeno, odidejo h kmetu in mu nesejo ukradeno svinjsko glavo nazaj. Razvrstijo se takole: Spredaj gre »orožnik«, za njim godba in potem tatovi, ki nesejo ukradeno svinjsko glavo. Za tatovi pa gredo »sodnik« in ostali ljudje. Tako se s truščem in hruščem bližajo kmetu, ki mu je bila ukradena svinjska glava.

Ko pride sprevod tik pred hišo, obstane in pošljejo naprej »orožnika«. Njegova naloga je, vprašati kmeta, kaj je novega. »Orožnik« gre v hišo in povpraša po tem in onem. Seveda mu kmet takoj potoži o ukradeni svinjski glavi. »Orožnik« napeto posluša in si pridno beleži pritožbo. Kmetu obljubi, da bo takoj privedel tatu. Nato odide iz hiše in povabi vsa zunanja čakajoča naj vstopijo v hišo.

Ko si je vsak poiskal svoj sedež v hiši, vstopi ponovno »orožnik« in kmetu pove, da je našel »tatu« ter pokaže na tistega, ki drži svinjsko glavo. Kmet nato odgovori, da vse skupaj prepušča »sodišču« in naj »sodnik« pravično sodi »tatu«. V tem trenutku se že oglasi »sodnik« z besedami: »Pravično bom sodil »tatu« kakor tudi njegove pomagače, da ne bodo nikdar več

dje in živina. Iz Srednjega vrha pa so švigali plameni.

Marku, lanskemu ovčarju največjega tropa v Krnicah, Primoževemu Marku, ki je imel pastirsko kri v sebi in je ljubil obsežne paše in sovražil in preganjal zverino, katera trga živino in zapira pozimi pota, Marku, ki je komaj ušel volkovom in so mu Volkuna strgali, se ni zdelo dobro, da gori Srednji vrh, taborišče zverjadi. Pa sam ni vedel zakaj. Razložil je Podlipniku: »Tomaž je zažgal. Ali ni škoda, lepih macesnov?«

Pa mu je začel nagajati desni žrebec, kakor bi ga hotel opomniti, da naj pozabi planine in se ves vtopi v vozove in konje in ceste.

Srednji vrh je gorel.

Med zelenicim in cvetočim drevjem pa so drdrali iz gorenjskega kota po cesti proti Kranju, naprej proti Ljubljani in še naprej do morja štirje parizarji in predzadnjega, na katerega je bila prikovana Podlipnikova kasa, je vodil, jezdarč Podlipnikovega žrebca, lanski Podlipnikov ovčar Primožev Marko iz Krnic.

LETA.

Flétno, flétno, flétno, flétno!

Na Podlipnikovem dvoru sta na prostornih sanah pela dva škanta, se skušala klarinet in trobenta in brenčal je bas. Najbolj veselo so plesali glasovi na strunah konjarja Joža, ki ni bil več gostač. Primož je bil; kupil je s prihranjenim svojim in Micinim denarjem od Marka njegovo staro domačijo in se je včeraj z Rezo, svojo ženo, in z Mico, dobrotnico svojo, yselil pod lastno streho.

Nepočakano so bili konji ob sneg in pri-ganjali svate, naj hitreje sedajo na sani.

Na prag je prišel pogledat starešina Pla-

kradli. »Nato se prične obravnava. »Zagovorniki« branijo »tatu«, da ga ne bi zadela prevelika kazen. S šalami končajo »sodbo« tako, da mora »tat« za kazen poljubiti to ali ono dekle ali pa da mora pojesti polovico ukradene svinjske glave. Seveda je izrečenih še več podobnih prijetnih kazni. Po končani »sodbi« se prične predpustno veselje, ki traja času primerno.

Sedaj pa je 40 dnevni post in moramo biti pridni, ter moramo pomisliti malo na naše notranje življenje.

MOKRIJE

Po dolgem času se zopet enkrat oglašamo. V naši domači cerkvi smo imeli na Svečnico poroko. Zakonski stan sta si izbrala Janez Durmworth in Katica Marold, podomače Prunčova iz Pudoba. Poročne obrede je opravil domači gospod župnik Kassl. Gostija je bila na nevestinem domu. Vreme je bilo lepo in je pripomoglo, da je bilo razpoloženje še lepše. Naj ob tej priliki omenimo še to, koliko se sedaj pri nas prepleše. Človek res ne more razumeti, da so ljudje tako pozabili na svoje prednike, ki so bili v tem pogledu bolj pametni. Vedno zdihujemo, kakšen je svet, ne pomislimo pa, da dokler se ljudje ne bodo spreobrnili, tudi na svetu ne bo boljše.

Vođe in luči nam primanjkuje. Svetimo tudi še s petrolejkami. Če nam bo država pomagala in če ne bodo stroški preveliki, bomo kmalu imeli električno luč. Tudi na vodovod mislimo, da ne bo treba tako daleč dovažati vodo. Kadar bo zopet kaj novega, bomo že povedali.

ROUTE V PODJUNI

Dne 3. svečana sta stopila v zakonsko zvezo Ogradržnikov Ludvik iz Metlove in Špadnova Lonca iz Rut, ki bo spremljala Ludvika skozi življenje. Novoporočencema želimo mnogo sreče, zadovoljstva in obilo otrok.

KASAZE

Na pustno nedeljo in pust je prvič po vojni nastopila naša mladina iz Kasaz in Metlove na odru. Priredila je lepo veseligrado »Dve nevesti«. Vse, staro in mlado, od blizu in daleč se je podalo na pot k lgu, da si ogledajo prvi nastop naših novih igralcev. Seveda so imeli igralci tudi težkoče. Knjigo so morali poslati na cenzuro, kjer pa je obležala in ni prišla pravočasno nazaj. Zakaj, ne vemo. Morda zato, ker so iskali koga, ki zna slovensko, da bi knjigo oziroma igro cenzuriral. Toda igralci so kljub temu pokazali, da so se nekaj naučili in nam lepo zaigrali. Za drugič pa prosijo, če bi se na cenzuri malo manj modro držali in pravočasno cenzurirali ter storili to, za kar so postavljeni. Igralci ne morejo spreminjati prakse in prestaviti pust v post zaradi tega, ker cenzura ne opravi pravočasno svojega dela. Posebej se zahvalimo režiserki, gospodični učiteljici Pirkerjevi za njen trud in požrtvovalno delo.

GREBINJ

Na drugo nedeljo meseca januarja zvečer smo se zbrali pri kmetu Krezlju, ki je dobro uro hoda od Grebinja. Tam so igrali igro »Sv. Trije kralji«. V hiši so bili že vsi zbrani. Prijazen slovenski pozdrav in kre-pak stisk rok me je seznanil z gospodarjem, ki me je postregel z znano slovensko gostoljubnostjo.

njavec. Mlad je še bil, šele lani se je bil oženil in vzel Primožev Rozalko, ki je bila na svatovščini za teto.

Planjavec je pogledal in odšel nazaj v hišo, potikal na vrata kamre in poklical: »Nevesta! Ančka! Čas je, da gremo.«

Iz kamre je stopila Ančka, nevesta, postavna in lepa, v odpetem židanobelem kožuhu, izpod katerega se je svetila rdečakasta žida in črn žamet in težak srebrn sklepavnik. Na čelu ji je blestela na sredjo avbe z zlatom uvezena velika očnica, katero so obkrožale kakor kraljico druge gorske rože. Dva pramena temnih las sta silila izpod avbe na rožnat obraz, v katerem se je lesketalo dvojje zasolzenih oči kakor dva veliki bisera.

Marko, ki bi bil Ančki najrajši padel k nogam in ji objel kolena, se je moral hudo premagovati, da ni pokazal, kako je ginjen, ker se to v gorenjskem kotu sploh ne spodobi, najmanj pa od žgoče ceste, od burje in zimskih mrazov opaljenemu vozarju in še gospodarju nove, lepe domačije.

Lenčkov Franc, Ančkin strnič, ki je bil za druga, je ponosno popravil klobuk in kar samo se mu je smejalo, ko je pomislil, da bo spremljal tako nevesto k poroki.

Manica, družica, se pa ni mogla premagati. Stopila je k nevesti: »Ooo! Kako si lepa, Ančka!«

Za vrati sta stala starešina in teta, pri mizi pa je miril dva fantka Janezka in Francka in šele dve leti staro dekletce Jerico Podlipnik Cena.

Podlipnica, ki je prišla za Ančko iz kamre, je vzela Jerico v naročje, čeprav je bila v najlepši obleki.

Vsi so obmolknili. Za Ančko so prišle težke minute, ko se nevesta poslavlja od doma. Stopila je pred svoje: »Ata in ma-

V hiši so čakali ljudje na začetek igre, na peči pa je čakala godba, da pride »njen ura«. V kuhinji so se preoblečili igralci in veselo prepevali slovenske pesmi. Ni trajalo dolgo in igra se je pričela.

Prišel je angel in naznanil spočetje Marije Device. Nato so se vrstili prizori za prizorom, do prihoda Sv. Treh kraljev. Seveda ni manjkalo hudiča, ki je odnesel v pekel skopušnega krčmarja in njegovo ženo, ker nista hotela prenočiti sv. Družine. Na koncu pa odnese vrag še kralja Heroda, ki je dal pomoriti toliko nedolžnih otrok. Po končani igri so odstranili klopi in stole in mladina se je zasukala ob poskočnih zvokih godbe.

Kako je igra nastala in koliko je stara? Vodja igralske skupine je takole povedal: »Vsi smo Slovenci, iz okolice Grebinja. To igro igramo že skoraj dvajset let.« Na vprašanje, od kod je besedilo je odgovoril, da ga je vzel iz nekih starih knjig in sam dodal še nekaj pesmi.

KOT PRI ŠT. JAKOBU

Ne mislite, da kar spimo, če smo v kotu šentjakebske fare. Pust smo prav dobre opravili. Na pustni torek smo imeli vse korožne poroke. Poroke pa niso bile v cerkvi, ampak na Petrovem travniku. Poročili jih je Hanželjnov Hanzej zastoj. Imel je tudi nagovor, da ni lepo kar tako živeti skupaj in da morajo mladi ljudje bolj doma ostajati in ne biti vedno na cesti, ker ceste je za vse. »Novoporočencem« želimo obilo spoznanja in da bi enkrat res prišli do cerkvene poroke.

Ali veste, kaj nameravamo napraviti v bodočnosti? Tri vasi spadamo pod podružnico sv. Jederti. Do danes pa vsi skupaj nismo imeli tiste korajže in dobre volje, da bi jo popravili. Če pogledaš okrog cerkvice vidiš, da so vse hiše popravljene, le cerkev stoji klavarno siromašna in raztrgana, kakor da bi v teh vaseh ne živeli več kristjani. Pozabili smo, kako so bili naši predniki vneti za čast božjo in so zidali ter lepo skrbeli za cerkve, mi pa jih tako zanemarjamo. Potrudimo se, da spravimo cerkvico pod streho, da nam Hanželjnov Hanzej prihodnji predpust ne bo zopet zapel:

Taka je taka naša pustinja,

da se obnavlja ta letna zgodija.

Svoje hiše popravljajo,

na cerkev pa pozabljajo.

VELIKA VAS PRI ŠT. JAKOBU

Iz našega kraja se še nikoli nismo oglašili v »Koroški kroniki«. Danes pa vam na uho povemo čisto nekaj novega: Cerkev sv. Antona je dobila nov zvon. Anton Puščavnik je sicer dobil že precej v dar, ker je pridno varoval prašičke. Naša mlada ključarja sta poskrbela, da je cerkvena dobila električno luč, nove klopi ter bila lepo poslikana. Sedaj pa sta sklenila, da je treba poskrbeti za nov zvon, da cerkev ne bo še enkrat denarja izgubila in da ne bo sedanji zvonček sameval v zvoniku. Mečina je šel sam v Inomost, se pobotal za zvon in ga kupil. Kar je še manjkalo za zvon, sta pomagali zbirati ključavničarjevi ženi. Vaščani in Podravci so radi prispevali. Sedaj vas vabimo, da pridete pogledat in poslušat nov zvon. Želimo, da bi oba brata ostala v zvoniku, ker je cerkev že dvakrat bila oropana zvonov.

ma! Brata in sestra! Odpustite mi, kar sem vas žalila, mislite včasih name in Bog naj vam povrne vse dobro.«

Ančka je jokala in vse ženske; moški so povesili oči, otroci so se pa čudili.

Spregovoril je Podlipnik: »Ančka! Naj bo vse zbrisano, kar ni bilo prav. Domov še vselej pridi kakor domov, mi te ne bomo pozabili, vidva z Markom pa na Boga nikar ne pozabita.«

Pokrižal jo je z blagoslovljeno vodo in mama jo je tudi. Ančka pa je vsem dala roko, atu in mami in Janezku in Francku, le Jerice ni mogla pripraviti mama do tega, da bi dala sestri nevesti ročico, zato jo je Ančka poljubila na čelo in odšla z drugim na dvor. Kar poskakovali so glasovi, tako veselo so jo pozdravili godci.

Pisana vrsta sani je prizvonkljala iz Krnic na Rodine. Na Podlipnikovih in Primoževih, sedaj Markovih grobeh, sta goreli na vsakem dve sveči, ena od ženina druga od neveste, kakor bi hotela ženin in nevesta še mrtve opozoriti, da si bodo od danes naprej v sorodstvu.

Kakor bi pogledal na z rožami obraslo zatišno jaso v gorah nekje, tako je bilo v cerkvi svetega Klemenca, ko so posedli po klopih v pisane barve stare noše oblečeni svatje.

Pred oltarjem pa sta stala ženin in nevesta, Marko in Ančka; že dolgo ni videl svetli Klemen tako brhkega para pred svojim tronom. Poročal je Tomaž Baloh, Radolčan, ki je takrat oskrboval Rodine, pomagala pa tudi v Mošnjah. Ko jima je govoril o bogastvu in ljubezni in pohvalil bogastvo, ki naj pa ne napihuje v prevzetnost, in je nato ljubezen postavil nad bogastvo, sta se Marko in Ančka spogledala in oba

(Konec prihodnjč.)

RADIO CELOVEC

(Nadaljevanje)

DRUŽBA IN GOSPODARSTVO PRI NAS 15. STOLETJU (Konec).

V dobi kriz 15. stoletja ni — sicer moč — prirodni prirastek slovenskega kmetijskega prebivalstva mogel odtehtati velikih ljudskih izgub, ki so jih v našem podeželju povzročile turške in druge vojne vihere. Zaradi turških navalov so posebno Kras, Notranjska, Dolenjska, Bela Krajina in obmejni kraji štajerske hudo trpeli in izgubili visok odstotek svojega kmetijskega prebivalstva. Viri naštevajo v teh predelih naše zemlje številne kmetije, celo vasi s pripombo, da so puste in neobljude.

Od vojnih viher, ki so v 15. stoletju prizadejale slovenski zemlji toliko gorja, je bil primeroma še najmanj prizadet meščan. Pred Turki in najemniškimi četami ga je varovalo mestno obzidje, brez katerega takrat že skoraj nobeno slovensko mesto ni bilo. Deželni knez je svoja mesta in meščane ščitil, iskal v njih zaslombo proti stalno k upiranju pripravljenemu plemstvu, jim povečeval avtonomne pravice, podeljeval nove privilegije, ki so bili v prid njihovem gospodarskemu stanju, ter jih branil pred trgovsko konkurenco plemičev in kmetov, duhovnikov in židov, tujcev in domačinov, pospeševal meščansko obrt. Naša mesta so se v 15. stoletju po-

govori po časopisu

vzpela do primeroma visokega blagostanja. Viden znak te dobe in ugodnih razmer, v katerih žive, so spomeniki svetne in cerkvene umetnosti, ki so takrat po naših mestih nastali po naročilu bogatega meščanstva in se ohranili do današnjih dni. Mesta posredujejo svojo umetnost tudi podeželju. Meščanskega pokolenja so v mnogih primerih stavbeniki in slikarji naših kmečkih cerkva gotoske dobe.

Šele v zadnji četrtini 15. stoletja so morala tudi mesta občutiti posledice trajnih notranjih in zunanjih kriz. Trgovina je začela občutno padati, mnoga trgovska pota so bila zaradi vojnih dogodkov zaprta, druga so se pa premaknila v nove smeri, obrt v uboženem prebivalstvu ni našla več odjemalcev. Vrh tega se je približevala še nova nevarnost. Pojav zgodnjega kapitalizma, denarno močna trgovska družba iz južne Nemčije začne nalagati svoj kapital že tudi v alpskih in slovenskih pokrajinah. Trgovci približevali ob prelomu 15. in 16. stoletja tudi že slovenskim pokrajinam.

(Dalje prihodnjič.)

Radijski pomožni svet za Koroško

Prvi korak k predaji radia avstrijski upravi

V pričakovanju predaje radia avstrijski upravi so kakor pred kratkim v Gradcu po razgovorih s šefom britanske obveščevalne službe v Avstriji, polkovnikom Beauclerk-om, osnovali tudi za zvezno deželo Koroško radijski pomožni svet.

Koroška deželna vlada je v to svrhu sklicala celo vrsto pomožnih moči. Pri tem ni postopala iz političnih, temveč iz strokovnih vidikov. Pri prvem zasedanju tega pomožnega sveta so v ponedeljek popoldne sklenili, da se bodo zavzeli za to, da bo celovška radijska postaja upoštevana v skladu s številom poslušalcev, pri čemer so ugotovili, da je na Koroškem okrog 50.000, a na štajerskem 115.000 radijskih poslušalcev.

Gradec in Celovec enakopravna

Da bi bili koroški interesi primerno zastopani, je bilo sklenjeno, da bo poslevoedeči predsednik koroškega radijskega pomožnega sveta odposlan k štajerskemu radijskemu svetu. Ta bo imel nalog, da se zavzame za to, da bosta obe oddajni postaji, graška in celovška, popolnoma enakopravni, in da ne bo ena drugi nadrejena.

Koroški pomožni svet je sestavljen sledeče: Predsednik bo namestnik deželnega glavarja Herke kot zastopnik deželne vlade, zveze sindikatov in sportnih interesov. Njegov namestnik bo deželni svetnik Saggaischek kot drugi zastopnik deželne vlade in gospodarstva. Poslevoedeči predsednik in obenem delegat za Gradec bo šolski inspektor Traunig. Drugi poslevoedeči predsednik bo deželni kulturni referent, vladni svetnik Lindner. Zastopnika delavske zbornice in za narodno prosveto bosta Dr. Manfred Lorenz in Lorenz Mack. Glasbo bo zastopal Prof. Robert Keldorfer. Slostvo in gledališče: Dr. Harald Haselbach. Kmečko govorstvo: svetnik odseka Kopetz. Cerkev: vođa stolnega zbora dr. Johannes Sabitzer. Tisk: Peter Griebichler. Za žensko zvezo bodo pritegnili dve zastopnici, za deželni delovni urad: direktor Freisinger. Tudi za slovenska kulturna vprašanja predvidevajo zastopnika v tem svetu.

Mesečna zasedanja

Za razna delovna področja bodo tozadevni zastopniki osnovali pododbore. Radijski pomožni svet se bo najmanj enkrat mesečno sestal k seji. Do predaje radia avstrijskim oblastem bo radijski pomožni svet sodeloval s poročnikom Horsetzkyjem od britanske radijske sekcije.

Radio
Celovec

Sobota, 28. februarja:

- 7.15 Iz svetovnega tiska.
- 17.10 Pregled sporeda za prihodnji teden.

Nedelja, 29. februarja:

- 7.30 Jutranja glasba.
- 17.10 Poročila.
- 19.30 Polurna oddaja.

Ponedeljek, 1. marca:

- 7.15 Zgodovinsko predavanje.
- 17.10 Poročila.

Torek, 2. marca:

- 7.15 Jutranja glasba.
- 17.10 Poročila.

Sreda, 3. marca:

- 7.15 Jutranja glasba.
- 17.10 Poročila.

Četrtek, 4. marca:

- 7.15 Zvočni tednik.
- 17.10 Poročila.
- 18.00 Polurna oddaja.
- 19.15 Pouk slovenščine za nemško govoreče.

Petek, 5. marca:

- 7.15 Literarno predavanje.
- 17.10 Poročila.

Morebitne spremembe bomo objavili v radiu.

Ključavničar

samski, mirnega značaja, vzame v najem manjšo delavnico (eventualno z majhnim posestvom) z vsem inventarjem. Najemnina točno po dogovoru.

Ponudbe na upravo »Koroške kronike« pod »Skromen«. 465

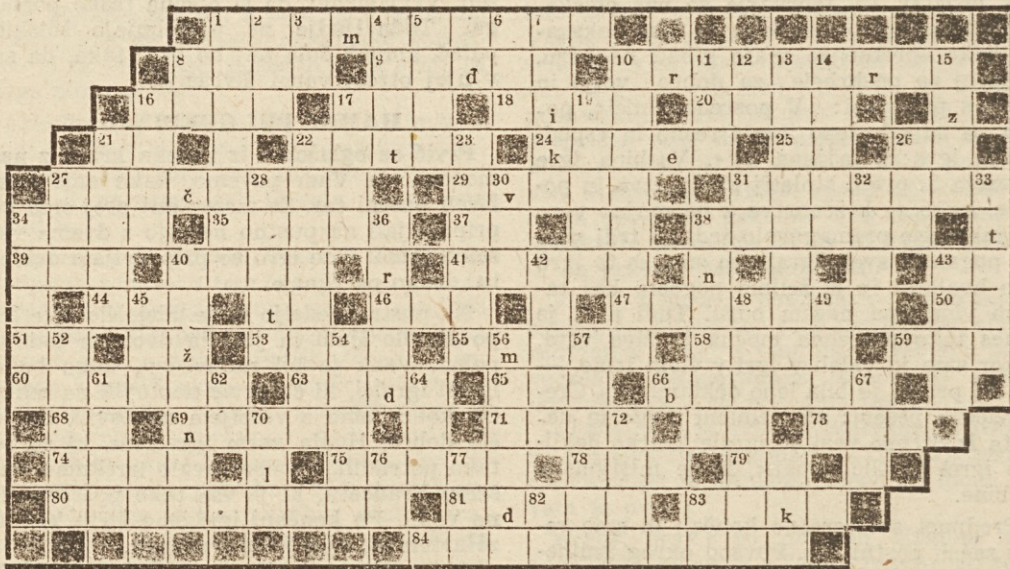
SLOVENEK IZ JUGOSLAVIJE

vajen vseh kmetijskih del, star 35 let, samski, želi poročiti pošteno Slovenko z malim posestvom, tudi vdovo z enim otrokom od 25 do 35 let. Slika zaželen.

Samo resne ponudbe na upravo lista pod »Srečna bodočnost«. 469

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

KRAJI PO KOROŠKEM

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 kraj pri Celovcu; 8 manjša kmečka hiša; 9 zlomek, vrag; 10 letoviški kraj ob Vrbskem jezeru; 16 domače moško ime; 17 naravni dar, nagon; 18 okras, lišp; 20 sodobna zabava; 21 povratno osebni zaimek; 22 kum, krstna ali birmanska priča; 24 svetovni šahovski mojster; 25 dva enaka soglasnika; 26 prihodnjik; 27 kraj med Vrbo in Beljakom; 29 hrib pri Beogradu; 31 vas nad Rožno dolino; 34 nasprotje od prazen; 35 pristaniško mesto v Bolgariji; 37 oblika povratno-osebnega zaimka; 38 del spovedi; 39 sedež čuta; 40 zgodaj; 41 delček, drobtinica; 43 vzklík ob bolečini; 44 znanka motornih koles; 46 »beli« obrtnik; 47 cvetlica; 50 osebni zaimek; 51 vrsta pesnitve; 53 otok v Sredozemlju, kjer je Napoleon živel v pregnanstvu; 55 vrsta jedi; 58 hranivo; 59 razkuževalna tekočina; 60 najpopolnejše zemeljsko bitje; 63 eden izmed nemških, v Norimbergu obsojenih generalov; 65 kratice mednarodne begunske organizacije; 66 morje ob severni Evropi; 68 igralna karta; 69 nikalna oblika glagola biti; 71 žival plazilka; 73 nebesa, bivališče izvoljenih; 74 prometno sredstvo; 75 pokrajina na Balkanu; 78 lesena stavba; 79 osebni zaimek; 80 kraj v Podjurski dolini; 81 ena izmed Združenih držav Sev. Amerike; 83 kuhinjski opredek; 84 vas med Pliberkom in Zelezo Kaplo.

Navpično: 1 pekoča rastlina; 2 družinski poglavar; 3 kazalni zaimek; 4 poldrag kamen; 5 kraj, znan tudi po narodni pesmi; 6 eden izmed čutov; 7 tuje žensko krstno ime; 8 oziralni zaimek; 10 skupina velblodov v puščavi; 11 črka neznanka; 12 osebni zaimek; 13 judovski Mesija; 14 nasprotje od polno, masivno; 15 jezero v Aziji; 16 ime mnogih papežev; 17 vodno prevozno sredstvo; 19 sveta posoda; 21 slovniški izraz, pádež; 22 industrijski kraj pod Karavankami; 23 slovansko moško krstno ime; 26 vrsta krznenega ogrinjala; 27 močnata jed; 28 ita-

ljanski pesnik; 30 sova uharica; 31 prihodnjik; 32 del pisane besede; 33 mesto nad Gospo Sveto, nekdanja deželna prestolnica; 34 letoviški kraj ob Vrbskem jezeru; 36 utemeljitelj ogrske kraljevske dinastije; 38 domača žival perutinarica; 40 češko žensko krstno ime; 42 del pohištva; 43 najmanjši delec snovi; 45 nočna ptica (drugi sklon množine); 48 glavno mesto koroške dežele; 49 večer (francosko); 52 naprava v rudarski industriji; 54 eksplozivno telo; 56 japonski cesar; 57 kraj med Borovljami in Zelezo Kaplo; 61 uhate živali; 62 oziralni zaimek; 64 kurivo; 67 najpogostejša vprašalnica; 70 strast, pohlep; 72 grška sveta gora; 76 del kolesa; 77 afriška reka; 82 prvi dve črki v abecedi; 83 geometrijsko število.

Rešitev križanke iz pretekle številke »Slovenski pisci do Prešerna«

(naslov je pomotoma izostal):

Vodoravno: 1 Valentin Vodnik; 8 Ku-merde; 13 Ana; 14 organ; 15 aga; 16 eta; 17 ja; 18 stikalo; 22 st.; 23 potica; 26 okolica; 28 rja; 29 es; 31 sekati; 33 d. n.; 34 moker; 35 pra; 36 tla; 37 Ana; 38 Altaj; 39 ti; 40 Modrinjak; 43 vidra; 44 ar; 45 Volkmer; 48 in 49 psa; 51 norica; 54 erar; 55 Hamlet; 59 i. t. d.; 60 mav; 61 avtor; 64 Ravnikar; 66 ionl 68 lopata; 70 dr.; 71 Kana; 72 klíč; 73 Kopitar; 74 itak; 76 Inka; 79 I. T. (Ivan Tavčar); 80 Ka (kalij); 81 Goričan; 82 Ribnica; 83 sinoč.

Navpično: 1 vas; 2 Anton Linhart; 3 latk; 4 tolik; 5 vrt; 6 Danjko; 7 kateri; 8 kap; 9 Metelko; 10 etika; 11 raca; 12 jaz; 19 komar; 20 aloja; 21 očet; 24 ostavka; 25 ata; 27 arija; 28 romantika; 30 sanjavec; 32 inter; 33 davi; 35 Primic; 41 dar; 42 škropiti; 46 letopis; 47 Marat; 49 peka; 50 Stanič; 52 Odol; 53 ca; 56 av; 57 mn.; 58 lik; 62 vlom; 63 garač 64 rdim; 65 rana; 67 niti; 69 tako; 75 ko; 77 in; 78 b c.

V založbi »KOROŠKE KRONIKE« je izšel lep nov roman znanega pisatelja

KARLA MAUSERJA

»PREKLETA KRI«

Knjiga obsega 150 strani in stane 7 šilingov. Naročila sprejema uprava »KOROŠKE KRONIKE« v Celovcu, Völkermarkter Ring 25, I. nadstr., telefon 36-51/96.

Služkinjo

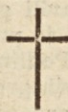
iz krščanske družine, za majhno kmetijo v bližini Celovca (nad Vrbskim jezerom) iščemo. Naslov in upravi »Koroške kronike«. 470

Velikonočne razglednice

Uprava »Koroške kronike« sporoča, da bodo prišle slovenske velikonočne razglednice dne 13. marca t. l. v prodajo.

Sprejemem služkinjo

za malo posestvo. Maks Kričej, čevljar, Hodiše, pošta Keutschach am See. 467

ZAHVALA

Vsem znancem in sorodnikom, ki so našega blagega očeta, moža in brata, gospoda

ALOJZIJA THALER-JA

spremili na njegovi zadnji poti, se najtopleje zahvalujemo. Še prav posebno se zahvalujemo gospodu dekanu Antonu Benetek-u za njegove tolažilne besede ob odprtem grobu pokojnika.

Radiše, 21. februarja 1948.

DRUŽINA THALER-JEVA